ISSN : 3088 3512 (Online)

วารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทัศน์
Journal of Research of Social Studies Review

ปีที่ 2 ฉบับที่ /1 (มกราคม-มีนาคม, 2568)
Vol. 2 No. 1 (January-March, 2025)

วารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทัศน์
โรงเรียนมงคลญาณปริยัติ
วัดสระทอง เลขที่ 15 ถนนหายโศก
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด
ร้อยเอ็ด 45000
โทร. 0935602069, 092 746 7383
E-MAIL: BOOUNPEGGG@GMAIL.COM

วารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทัศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2568)

ISSN : xxxx xxxx (Online)

- **ที่ปรึกษา**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- **บรรณาธิการ**

ดร.บุญเพ็งสิทธิวงษา

- ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระครูสุวรรณสรานุกิจ

- **กองบรรณาธิการ (Editorial Board)**

ศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ : มหาวิทยาลัยชินวัตร

ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี มีสุข : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

รองศาสตราจารย์ ดร.พิสิฐ โอ่งเจริญ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร : มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม : มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย ยืนยง : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเหลือ บุบผามาลา : วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

- **ผู้จัดการวารสาร**

ดร.สนั่น ประเสริฐ

- **ผู้ช่วยผู้จัดการวารสาร**

ดร.สงวน หล้าโพนทัน

Advisor:

Assistant Professor Dr. Kanokorn Boonmee: Northeastern University

Editorial Board:

- **Editor:** Dr. Boonpeng Sittiwongsa
- **Assistant Editor:** Phrakru Suwansaranukit
- **Editorial Board:**

Professor Dr. Kittisak Jermsittiprasert: Shinawatra University

Professor Dr. Anchalee Meesuk: Phitsanulok University

Associate Professor Dr. Pisit Ongcharoen: Phranakhon Rajabhat University

Associate Professor Dr. Rachen Nopphanatwongkorn: Southeast Asia University

Associate Professor Dr. Katanyu Kaewhanam: Kalasin University

Associate Professor Dr. Chokchai Yuenyong: Khon Kaen University

Associate Professor Dr. Panya Klaidej: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Assistant Professor Dr. Sanya Kenapoom: Mahasarakham Rajabhat University

Assistant Professor Dr. Boonlue Bubphamala: Pichayabundit College

Assistant Professor Dr. Sompong Suwanphooma: Chaiyaphum Rajabhat University

- **Journal Manager**

Dr. Sanan Prasert

- **Assistant Journal Manager**

Dr. Sanguan Laphontan

เกี่ยวกับวารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทัศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์: วารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทัศน์ (JOURNAL OF RESEARCH OF SOCIAL STUDIES REVIEW) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พระพุทธศาสนา และปรัชญา

กระบวนการพิจารณาบทความ: บทความที่เผยแพร่จะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ (double- blind review)

ประเภทของบทความ:

บทความวิจัย
บทความวิชาการ
บทวิจารณ์หนังสือ

ภาษาที่รับตีพิมพ์: ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

กำหนดการออกเผยแพร่วารสาร: วารสารกำหนดวงรอบการเผยแพร่ 4 ฉบับต่อปี ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

การติดต่อประสานงานและส่งบทความเผยแพร่:

1. สอบถามรายละเอียดเบื้องต้น เช่น รอบการเผยแพร่ หนังสือตอบรับการตีพิมพ์ เป็นต้น โทร.093 5602069, 092 7467383
2. เทมเพลตบทความวิจัย
3. เทมเพลตบทความวิชาการ
4. เทมเพลตบทวิจารณ์หนังสือ

ทั้งนี้วารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทัศน์ ยังไม่มีการเรียกเก็บค่าตีพิมพ์

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยสังคมศึกษาปริทัศน์ เป็นวารสารด้านสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความวิชาการ บทความวิจัย รวมทั้งบทวิจารณ์หนังสือ เปิดรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พระพุทธศาสนา และปรัชญา กำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ โดยบทความที่ส่งมาตีพิมพ์เผยแพร่กับวารสารจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน วารสารฉบับนี้เป็นวารสารปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2568) เป็นฉบับแรกของปี 2568 ตีพิมพ์บทความทั้งสิ้นจำนวน 5 บทความ จำแนกเป็นบทความวิชาการ 1 เรื่อง และบทความวิจัย 4 เรื่อง

วารสารขออนุโมทนาและขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่กับทางวารสาร ตลอดถึงเครือข่ายด้านวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้อนุเคราะห์ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนบทความและวารสารด้วยดีเสมอมา วารสารรู้สึกเป็นเกียรติและมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการได้พัฒนาศักยภาพด้านวิชาการของผู้เผยแพร่บทความ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพบทความให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ขออนุโมทนาและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.บุญเพ็ง สิทธิวงษา
บรรณาธิการวารสาร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทความวิจัย	
แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี *พิสิษฐ์ ยอดวันดี*	103
ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย *สุนันทา ซื่อสัตย์*	115
ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ *ไกร เดชสิมมา*	126
การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น *บุญช่วย กิตติวิชญกุล*	138
บทความวิชาการ	
บทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยที่มีต่อประชาชน *มะลิ ทิพพ์ประจง, พระครูปลัดอภินันท์ โชติธีโร (สุนทรภักดี)* *นพวรรณ์ ไชยชนะ, วิชิต ไชยชนะ*	150

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

Guidelines for Human Resource Development Based on the Four Principles of Meditation of Udon Thani Provincial Administrative Organization

พิสิษฐ์ ยอดวันดี
Phisit Yodwandee
มหาวิทยาลัยเนชั่น
Nation University, Thailand
E-mail: pisity5@hotmail.com

Received: 12 November2024; Revised: 29 November 2024; Accepted: 9 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 316 คน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ใช้สถิติการแจกแจงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า : (1) สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.03 S.D.=0.74) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีค่ามากที่สุด คือ ด้านศีลภาวนา รองลงมาได้แก่ ด้านกายภาวนา ด้านจิตภาวนา และด้านปัญญาภาวนา ตามลำดับ (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนียสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการฝึกอบรม (X4) ปัจจัยด้านความประพฤติ (X3) ปัจจัยด้านพัฒนาปัญญา (X5) และปัจจัยด้านความรู้ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .525 .378 .351 และ .054 ตามลำดับ และ (3) จำเป็นจะต้องให้เจ้าหน้าที่แต่งกายสุภาพสะอาดตามฐานะและหน้าที่การงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีอัธยาศัยอ่อนโยน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน เป็นต้น

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, หลักภาวนา 4, องค์การบริหารส่วนจังหวัด

Abstract

This research article aimed (1) to study the status of human resource development according to the principles of the Fourfold Meditation, (2) to study the factors influencing human resource development according to the principles of the Fourfold Meditation, and (3) to study the guidelines for human resource development according to the principles of the Fourfold Meditation of Udon Thani Provincial Administrative Organization. It was a qualitative and quantitative research. The samples were 316 people and the target group was 10 people. The statistics used were frequency distribution and percentage of the respondents. The data were analyzed by presenting in tables using mean and standard deviation statistics. The multiple regression analysis was performed using the sequential variable selection method, discussion of the results, and descriptive data analysis by selecting and classifying data, organizing data systematically, editing data, and analyzing data. The data were then written as a report according to the objectives of the research study.

The research results found that: (1) The condition of human resource development according to the four principles of meditation of Udon Thani Provincial Administrative Organization was at a moderate level overall ($\bar{x}$ =3.03 S.D. =0.74), ranked from most to least as follows: the highest value was moral meditation, followed by physical meditation, mental meditation, and wisdom meditation, respectively. (2) Factors that significantly influenced human resource development according to the four principles of meditation of Udon Thani Provincial Administrative Organization at a statistical level of .05 were training factor (X4), behavior factor (X3), intellectual development factor (X5), and knowledge factor (X1), with predictive coefficients in raw scores (b) equal to .525, .378, .351, and .054, respectively. (3) It is necessary for officers to dress neatly and cleanly according to their status and job duties, be gentle, have good interpersonal skills with the public, and be honest in providing services so that the public receives equal services, etc.

Keywords: Human Resource Development Guidelines, Four Principles of Meditation, Provincial Administrative Organization

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาเป็นกลไกลที่สำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการใช้เหตุผล เพื่อแสวงหาสิ่งที่ดีให้แก่ชีวิตตนเองและสังคม ตลอดจนในการดำรงชีพอย่างมีคุณภาพ ในทางปรัชญานั้นถือว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาล้วนมีความสามารถด้วยกันทั้งสิ้น จึงเป็นหน้าที่ของการจัดระบบการศึกษาที่จะทำให้พบว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถในด้านใด และพยายามส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะตามความสามารถและความถนัดของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค สังคมใดที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาเฉลี่ยระดับสูงและมีเกณฑ์จะส่งผลให้ประชาชนมีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง

ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2547)

เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาจึงเป็นนโยบายสำคัญของประเทศที่จะมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีการศึกษามีความเสมอภาคในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ คือ สังคมที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่มีโอกาสอย่างเท่าเทียมกันที่จะได้รับการศึกษาเฉลี่ยในระดับทีสูงขึ้น จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารระดับสูงความมีแนวทางในการดำเนินการสิ่งเหล่านั้นให้เป็นไปตามนโยบายตามรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งการบริหารการจัดการระดับประเทศนั้นยังไม่ทั่วถึงประชาชนทั่วทุกพื้นที่ แต่กระนั้นสิ่งที่จะสามารถดำเนินการได้ต้องอาศัยบุคคลในท้องถิ่น เพื่อที่จะช่วยขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้ดำเนินการต่อไปได้อย่างมั่นคงและมีความยั่งยืนต่อไป (กรรณิการ์ สุวรรณศรี, 2556)

การปกครองท้องถิ่น ถือว่าเป็นหัวใจและเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นองค์ประกอบที่กระจายอำนาจการปกครองให้กับประชาชนอย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครอง การบริหาร การตรวจสอบ และควบคุมการดำเนินงานท้องถิ่นของตนตามวิถีทางประชาธิปไตย ให้เป็นไปในทิศทางที่ตนปรารถนา อันเป็นสิทธิโดยชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังเป็นการยอมรับในคุณค่าศักดิ์ศรีและความสำคัญของประชาชนในท้องถิ่นให้รู้สึกว่าตนมีความเกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารที่ตนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง การควบคุม การตรวจสอบและการถอดถอน เป็นต้น ให้เกิดความรับผิดชอบ เกิดความหวงแหนและปกป้องผลประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย และเป็นกลไกลในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันของประชาชนในท้องถิ่น อันจะนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องอาศัยผู้บริหารท้องถิ่นดำเนินในการบริหารจัดการและพัฒนาสิ่งเหล่านี้ ซึ่งสิ่งที่สำคัญนั้นเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลในท้องถิ่น การบริหารราชการแผ่นดินที่จะสร้างความเข็มแข็งภายในชาติได้ จึงต้องอาศัยการบริหารงานบนพื้นฐานของการตัดสินใจที่รวดเร็วโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้และการตอบสนองพลังของประชาชนที่ต้องการมีส่วนรวมและรักษาไว้ซึ่งสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม ในผลประโยชน์ของประเทศชาติรวมกันอย่างแท้จริง การกระจายอำนาจเพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อยู่ใกล้ชิดและรู้ปัญหาอย่างถ่องแท้ได้เป็นผู้แก้ไขปัญหาด้วยตนเองเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงและความซับซ้อนมากขึ้น (ราณี อลิชัยกุล, 2555)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและยังทำให้คณะผู้บริหารได้พัฒนาท้องถิ่น เช่น การวางแผนพัฒนา และการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นสามารถที่จะเข้าถึงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง การที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารส่วนจังหวัดต้องมีแนวทางและวิธีการที่จะดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและเป็นมาตรฐานที่ดี ในขณะเดียวกันแนวทางในการดำเนินการบางครั้งอาจจะมีข้อบกพร่องในการดำเนินการ ประสิทธิภาพการให้บริการด้านต่าง ๆ อาจจะยังไม่ทั่วถึงแก่ประชาชนในพื้นที่ (โกวิทย์ พวงงาม, 2550)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ให้เข้ากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมถึงการพัฒนาด้านกายและจิตให้เป็นปกติดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเพื่อที่จะให้ผู้บริหารได้รับทราบถึงแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการนำหลัก

ภาวนา 4 นำมาใช้ในการจัดการปัญหาของแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี หลักธรรมดังกล่าว คือ หลักภาวนา 4 หมายถึง การเจริญการทำให้เป็นให้มีขึ้นการฝึกอบรมการพัฒนาอันเป็นทางนำไปสู่ความสุขความเจริญเป็นรายละเอียดขยายหลักภาวนา 4 ข้อ คือ 1) การพัฒนากาย 2) การพัฒนาความประพฤติตามระเบียบวินัย 3) การพัฒนาจิตใจ 4) การพัฒนาปัญญา มาปรับใช้ในแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

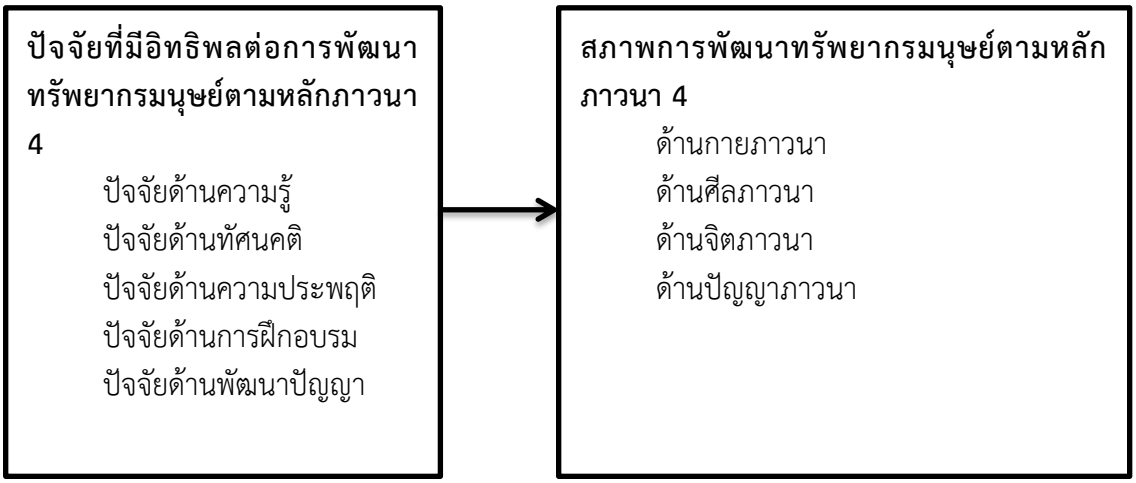

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 3,316 คน (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ณ วันที่ 12 กรกฎาคม 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 3,316 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ (Taro Yamane) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 316 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม (2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ (3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง และ (4) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระกบความเชื่อมั่น 0.804 โดยใช้วิธีของ Cronbach จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ออกเป็น 1 ส่วน ดังนี้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี (2) นำข้อมูลที่ได้จาการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ในประเด็นและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น (3) พัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม

วัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป และ (4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 4) แจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มพูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้นประกอบการอภิปรายผล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาเป็นกรอบแนวคิดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ และการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

สรุปผลการวิจัย

1) สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านกายภาวนา	3.04	0.76	ปานกลาง
ด้านศีลภาวนา	3.06	0.54	ปานกลาง
ด้านจิตภาวนา	3.02	0.66	ปานกลาง
ด้านปัญญาภาวนา	3.01	0.78	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.03**	**0.74**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.03 S.D.=0.74) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีค่ามากที่สุด คือ ด้านศีลภาวนา ($\bar{X}$ =3.06 S.D.=0.54) รองลงมาได้แก่ ด้านกายภาวนา ($\bar{X}$ =3.04 S.D.=0.76) ด้านจิตภาวนา ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.76) และด้านปัญญาภาวนา ($\bar{X}$ =3.01 S.D.=0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยด้านความรู้	3.03	0.74	ปานกลาง
ปัจจัยด้านทัศนคติ	3.05	0.56	ปานกลาง
ปัจจัยด้านความประพฤติ	3.01	0.68	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการฝึกอบรม	3.04	0.72	ปานกลาง
ปัจจัยด้านพัฒนาปัญญา	3.06	0.52	ปานกาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.02**	**0.72**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.72) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีค่ามากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพัฒนาปัญญา ($\bar{X}$ =3.06 S.D.=0.52) ปัจจัยด้านทัศนคติ ($\bar{X}$ =3.05

S.D.=0.56) ปัจจัยด้านการฝึกอบรม ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.72) ปัจจัยด้านความรู้ ($\bar{x}$ =3.03 S.D.=0.74) และปัจจัยด้านความประพฤติ ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.68) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.720	.235		4.088	.000	2.085	.455
ปัจจัยด้านความรู้ (X_1)	.054	.031	.041	1.445	.000*	.017	.110
ปัจจัยด้านทัศนคติ (X_2)	.336	.068	.859	3.462	.427	.370	.102
ปัจจัยด้านความประพฤติ (X_3)	.378	.077	.330	4.517	.000*	.196	.499
ปัจจัยด้านการฝึกอบรม (X_4)	.525	.117	.749	6.229	.000*	.500	.961
ปัจจัยด้านพัฒนาปัญญา (X_5)	.351	.562	.781	5.478	.000*	.531	.692
SE_{est} = ±.04488 R = 0.879; R^2=0.859 ; Adj. R^2 =0.859; F = 2847.932.; p-value =0.01							

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการฝึกอบรม (X4) ปัจจัยด้านความประพฤติ (X3) ปัจจัยด้านพัฒนาปัญญา (X5) และปัจจัยด้านความรู้ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .525 .378 .351 และ .054 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติ (X2) ตามลำดับ แต่ตัวแปรร่วมพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 85.9%

3) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปได้ ดังนี้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุกรธานีจำเป็นจะต้องให้เจ้าหน้าที่แต่งกายสุภาพสะอาดตามฐานะและหน้าที่การงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีอัธยาศัยอ่อนโยน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน มีความ

ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ในการให้บริการเพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่เท่าเทียมกันทำงานในหน้าที่ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนถูกต้องรวดเร็ว ควรให้บริการประชาชนโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ประชาชนที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้เข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหานั้นๆ และปฏิบัติงานตามกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความล่าช้ากับประชาชนผู้มาใช้บริการ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ และสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยความตั้งมั่นเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจได้ จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยใช้สติปัญญาเพื่อสร้างแนวทางในการดำเนินการให้กับประชาชนได้ ในการบริการ ยึดหลักการในการคิดวิเคราะห์โดยใช้สติเพื่อแนะนำประชาชนในปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะการให้บริการได้ และจัดประชุมเทศบาลสัญจรไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อรับทราบปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.03 S.D.=0.74) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีค่ามากที่สุด คือ ด้านศีลภาวนา ($\bar{x}$ =3.06 S.D.=0.54) รองลงมาได้แก่ ด้านกายภาวนา ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.76) ด้านจิตภาวนา ($\bar{x}$ = 3.02 S.D.=0.76) และด้านปัญญาภาวนา ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.78) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญชัย ฮวดศรี และสุวิน ทองปั้น (2557) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มี 4 ระดับ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับบุคคลหรือปัจเจกบุคคล ได้แก่ การพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือการพัฒนาศีลสมาธิ ปัญญา การพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับองค์การ ได้แก่ การพัฒนาตามหลักสังคหวัตถุ คือ พัฒนาบุคลากรให้มีความเสียสละ มีการเจรจาสร้างสรรค์ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และปรับทัศนคติให้เข้ากับผู้อื่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับสังคมได้แก่ การพัฒนาตามหลักพรหมวิหาร คือ พัฒนาบุคคลให้มีความรักใคร่กัน มีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข และมีการวางใจเป็นกลางโดยพิจารณาด้วยปัญญา และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตใน 3 ระดับให้สมบูรณ์ คือ พัฒนาระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับสังคม ก็จะกลายเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.72) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีค่ามากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพัฒนาปัญญา ($\bar{x}$ =3.06 S.D.=0.52) ปัจจัยด้านทัศนคติ ($\bar{x}$ =3.05 S.D.=0.56) ปัจจัยด้านการฝึกอบรม ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.72) ปัจจัยด้านความรู้ ($\bar{x}$ =3.03 S.D.=0.74) และปัจจัยด้านความประพฤติ ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.68) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุทธิวรญาณ นิธิมงคลชัย, อาษา ศรีประวัติ, ถาวร โคตรชัย (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวนา 4 : หลักธรรมะเพื่อการพัฒนาองค์กร ให้คนเก่งคิดและเก่งทำ ในองค์กรให้มีคุณลักษณะที่โดดเด่นและ รู้เท่าทันการเปลี่ยน คือ การนำหลักการของ “ภาวนา 4” เป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้นำไปปฏิบัติตามแล้วจะมีผลดี คือ 1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย พัฒนาทางกาย 2) ศีล ภาวนา คือ การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ 3) จิตตภาวนา คือ การเจริญจิต พัฒนาจิตใจ 4) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา เพื่อฝึกอบรมให้บุคลากรภายในองค์กร เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา ผสาน ร่วมกับแนวคิดทางตะวันตกในการพัฒนาบุคลากร โดยการส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความคิด ความสามารถ และทักษะเพิ่มขึ้น ให้มีความเป็นเลิศด้านพฤติกรรม ด้วยหลักการฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรมีความรู้เท่าทันการ

เปลี่ยนแปลง เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร ใช้หลักธรรมพัฒนาจิตใจ และปัญญา ส่งผลให้การทำงานเกิดความสามัคคี เพราะบรรยายกาศ ในการทำงานที่มีความสดชื่น เป็นกัลยาณมิตรทำให้เกิดสมาธิจดจ่อ มุ่งมั่น อดทนในการทำงานเห็นคุณค่าของงานมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เมื่อมีอายุงานมากขึ้นทำให้เกิดทักษะความชำนาญจนสามารถมองเห็นกระบวนและต่อยอดจนกลายเป็นการพัฒนางานของตน ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพคนในองค์กรโดยการผสานด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและแนวคิดทางการศึกษาของตะวันตกจึงเป็นแนวทางพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการฝึกอบรม (X4) ปัจจัยด้านความประพฤติ (X3) ปัจจัยด้านพัฒนาปัญญา (X5) และปัจจัยด้านความรู้ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .525 .378 .351 และ .054 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติ (X2) ตามลำดับ แต่ตัวแปรร่วมพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 85.9% ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย พระฉัตรชัย จนฺทนนฺโท (จะทำ) (2559) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการดูแลสุขภาวะของพระสงฆ์ตามหลักภาวนา 4 ในเขตอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่” ผลการศึกษาพบว่า ด้านกายภาวนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่ดำเนินวิถีชีวิตตามหลักพระธรรมวินัย ด้านศีลภาวนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นที่จะรักษาพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์ทั้งกายวาจาและใจ ด้านจิตภาวนา พระสงฆ์ได้ฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความเข้มแข็งเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น ทำให้จิตใจให้มีความเมตตา มีความพึ่งพอใจ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและมีสมาธิมีจิตใจสดชื่นเบิกบานสุขผ่องใส ด้านปัญญาภาวนา มีการเจริญปัญญา ฝึกอบรมปัญญาให้รู้จักเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลาย ด้วยสติและปัญญาสามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสตัณหาและปลอดพ้นจากความทุกข์และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการดูแลสุขภาวะที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

จำเป็นจะต้องให้เจ้าหน้าที่แต่งกายสุภาพสะอาดตามฐานะและหน้าที่การงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีอัธยาศัยอ่อนโยน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ในการให้บริการเพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่เท่าเทียมกันทำงานในหน้าที่ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนถูกต้องรวดเร็ว ควรให้บริการประชาชนโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ประชาชนที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้เข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหานั้น ๆ และปฏิบัติงานตามกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความล่าช้ากับประชาชนผู้มาใช้บริการ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ และสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยความตั้งมั่นเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจได้ จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยใช้สติปัญญาเพื่อสร้างแนวทางในการดำเนินการให้กับประชาชนได้ ในการบริการ ยึดหลักการในการคิดวิเคราะห์โดยใช้สติเพื่อแนะนำประชาชนในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะการให้บริการได้ และจัดประชุมเทศบาลสัญจรไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อรับทราบปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอุทัย โชติปญฺโญ(โคตรแก้ว) (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักภาวนา 4 ของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักภาวนา 4 ของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ได้แก่ 1. ผู้นำควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง พอประมาณ ลดเลิกอบายมุขทุกชนิด 2. ผู้นำควรปฏิบัติตามกฎระเบียบของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด เข้าใจในกฎหมายซึ่งจะสามารถอธิบายให้ประชาชนเข้าใจ มีความเสียสละ รู้จักให้อภัย 3. รู้จักการปล่อยวางให้มองเป็นกลางเข้าใจวิธีการปรับปรุง แก้ไข ด้วยความชาญฉลาด 4. ผู้นำจะต้องมีสติ ตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาทพิจารณาไตร่ตรองด้วยความละเอียดรอบคอบ เป็นคนมีเหตุมีผลให้รู้จักทักษะการใช้ชีวิตในทางสายกลาง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่แต่งกายสุภาพสะอาดตามฐานะ
2) เจ้าหน้าที่การงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน
3) มีอัธยาศัยอ่อนโยน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน
4) มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ในการให้บริการเพื่อให้ประชาชน
5) บริการประชาชนโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ
6) ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด
7) ทำงานด้วยความซื่อสัตย์และสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์
8) ตั้งมั่นเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจได้
9) จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยใช้สติปัญญา
10) สร้างแนวทางในการดำเนินการให้กับประชาชนได้
11) ยึดหลักการในการคิดวิเคราะห์โดยใช้สติเพื่อแนะนำประชาชนในปัญหา
12) จัดประชุมเทศบาลสัญจรไปตามหมู่บ้านเพื่อรับทราบปัญหา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 ผู้บริหารควรมีการฝึกอบรมให้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความสม่ำเสมอ

1.2 ผู้บริหารควรไปพบปะประชาชนให้มากขึ้น เพื่อที่จะสอบถามความต้องการของประชาชนว่ามีความต้องการในเรื่องใดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิผลย่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารควรปรับรูปแบบแนวการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เกิดความยั่งยืนที่สามารถดำเนินการเป็นรูปธรรมได้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.4 ผู้บริหารมีควรดูแลทั้งด้านสวัสดิการที่เหมาะสมแก่บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัด และระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีความเหมาะสมและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.5 ผู้บริหารควรวางแผนนโยบายให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย มีความขยันหมั่นเพียรหากประชาชนเข้าไปติดต่อโดยบริการได้อย่างรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมั่นคงและมีความสมบูรณ์แบบอย่างต่อเนื่องที่สุด

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้บริหารกับบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมที่สุดอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาตัวชี้วัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). *หลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กร.* กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา.(2560). *การวิเคราะห์สถิติชั้นสูงด้วย SPSS for Window* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

เกรียงไกร เจิรญธนาวัฒน์. (2547). *หลักความเสมอภาค. http://www.pub-law.net/article/ac01014 7a.*html.

กรรณิการ์ สุวรรณศรี. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวชิาการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ชาญชัญ ฮวดศรี และสุวิน ทองปั้น. (2557). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาสู่การประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น*. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ยั่งยืนในประชาคมอาเซียน, 14 ธันวาคม 2557 (หน้า 444-456). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

พระอุทัย โชติปญฺโญ(โคตรแก้ว). (2560). ภาวะผู้นำตามหลักภาวนา 4 ของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร. *Dhammathas Academic Journal*, 16(1), 124-135.

พระครูสุทธิวรญาณ นิธิมงคลชัย, อาษา ศรีประวัติ, ถาวร โคตรชัย. (2565). ภาวนา 4 : หลักธรรมะเพื่อการพัฒนาองค์กรให้คนเก่งคิดและเก่งทำ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน*, 9(6), 67-75,

พระฉัตรชัย จนฺทนนฺโท (จะทำ). (2559). *พฤติกรรมการดูแลสุขภาวะของพระสงฆ์ตามหลักภาวนา 4 ในเขตอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทายลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราณี อลิชัยกุล. (2555). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

Factors Affecting the Quality of Health Services of Health Promotion Hospitals Si-o Subdistrict, Kumphawapi District, Udon Thani Province Thailand

สุนันทา ซื่อสัตย์
Sunantha Suesat
โรงเรียนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
Nong Son School, Nong Son Subdistrict, Nang Rong District, Buriram Province
E-mail: boonpeng.sit@neu.ac.th

Received: 6 December 2024; Revised: 24 December 2024; Accepted: 25 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลสีออ จำนวน 316 คน และกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับ ประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า : (1) ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.68) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมิน ตามลำดับ (2) ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย อย่างมีนียสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการดูแลต่อเนื่อง (X2) ปัจจัยด้านการประสานบริการ (X4) และปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .340 .303 และ .293 ตามลำดับ และ (3) จำเป็นจะต้องมีการประชุมชี้แจง มีขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพ, การให้บริการสุขภาพ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

This research aimed (1) to study the level of quality of health services at Si O Sub-district Health Promoting Hospital, (2) to study the factors affecting the quality of health services at Si O Sub-district Health Promoting Hospital, and (3) to study the guideline for developing the quality of health services at Si O Sub-district Health Promoting Hospital, Kumphawapi District, Udon Thani Province, Thailand. It was a quantitative and qualitative research. The samples were 316 eligible voters in Si O Sub-district, and the target group was 10 executives and community leaders. This was a quantitative and qualitative research. The statistics used were frequency distribution and percentage of questionnaire respondents. The data were analyzed by presenting in tables using mean and standard deviation. Multiple regression analysis was performed using sequential variable selection, discussion of results, and descriptive data analysis.

The research results found that: (1) The level of quality of health services of Si-or Sub-district Health Promoting Hospital, Kumphawapi District, Udon Thani Province, Thailand was at a moderate level ($\overline{X}$ =3.04 S.D. =0.68), ranked from most to least as follows: planning, implementation, and evaluation, respectively. (2) Factors affecting the quality of health services of Si-or Sub-district Health Promoting Hospital, Kumphawapi District, Udon Thani Province, Thailand with statistical significance at the .05 level were continuity of care factor (X2), service coordination factor (X4), and service access factor (X1), with predictor coefficients in the raw scores (b) equal to .340, .303, and .293, respectively. (3) It is necessary to have an explanatory meeting and work procedures for staff to develop quality and performance, etc.

Keywords: Factors Affecting Quality, Health Services, Sub-District Health Promotion Hospitals

บทนำ

จากนโยบายการพัฒนาด้านสาธารณสุขของรัฐบาลทุกสมัยมุ่งเน้นในการปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้นโดยรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ยกระดับสถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต) โดยในระยะแรกให้มี รพ.สต นำร่องจำนวน 2,000 แห่ง ทั่วประเทศเมื่อ พ.ศ. 2553 และได้เพิ่มที่เหลืออีก 7,000 แห่งครอบคลุม รพ.สต ทั้งหมดทั่วประเทศ เมื่อปี 2554 โดยรัฐบาลในสมัยต่อ ๆ มาก็ได้ให้การสนับสนุนการพัฒนา รพ.สต มาอย่างต่อเนื่อง โดยนอกจากการพัฒนาด้านโครงสร้างแล้วยังมีการสนับสนุนให้มีการดูแลเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เน้นการให้บริการเชิงรุก ส่งเสริมสุขภาพปรับลดพฤติกรรมเสี่ยงเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของประชาชนในระยะยาวในการพัฒนาคุรณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน และมีความมั่นคงในการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างมีประสิทธิผล (กรมสนับสนุนบริการสาธารณสุข, 2552)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออนั้น เป็นสถานพยาบาลประจำตำบลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านสุขภาพให้แก่ประชาชน และมีการให้บริการ

สุขภาพแก่ประชาชน ซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออนี้มีพื้นที่ติดกับตำบลท่าลี่ อำเภอกุมภวาปี ที่มีโรงพยาบาลกุมภวาปี หากเมื่อเปรียบเทียบการให้บริการสุขภาพด้านการรักษาสุขภาพและการรักษาพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออนั้น เป็นสถานพยาบาลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการและเกิดความประทับใจในการให้บริการ โดยการให้บริการ คือ กิจกรรมของกระบวนการส่งมอบสินค้าที่ไม่มีตัวตนของธุรกิจให้กับผู้บริการโดยสินค้าที่ไม่มีตัวตนนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการสุขภาพตามนั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ ต้องรับผิดชอบต่อบริการสุขภาพของประชาชนหรือร่วมกันกับแนวคิดประกันสุขภาพ เพื่อประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้าถึงการบริการสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกันอย่างถ้วนหน้า (กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ทำหน้าที่ในลักษณะให้บริการสาธารณสุขผสมผสาน ทั้งด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ รวมทั้งการจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคมในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) ดำเนินการเชิงรุก โดยมุ่งเข้าหาประชาชนและชุมชนเพื่อสร้างสุขภาพเป็นหลักรวมทั้งมุ่งจัดการกับปัจจัยเสี่ยงที่เป็นต้นเหตุของปัญหาสุขภาพ

2) บริการตลอด 24 ชั่วโมง โดยที่ปรึกษาแพทย์ในโรงพยาบาลพี่เลี้ยง หรือส่งต่อผู้ป่วยได้ตลอดเวลา ทั้งนี้อาจมีบริการเตียงนอนเพื่อสังเกตอาการโดยไม่รับผู้ป่วยไว้นอนค้างคืนและหารมีกรณีฉุกเฉินก็สามารถประสานระบบบริการแพทย์ฉุกเฉินในการออกไปรับผู้ป่วยและการให้การปฐมพยาบาลก่อนส่งต่อ

3) มีความเชื่อมโยงและมีส่วนร่วม โดยมีความเชื่อมโยงกับบริการสุขภาพในระดับอื่น ในการดูแลผู้ป่วยเฉพาะรายอย่างมีคุณภาพ และมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการดำเนินงานของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

ปัจจุบันโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออมีคุณภาพการให้บริการสุขภาพ และเป็นสถานที่ ๆ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่อยากเข้ารับการบริการเท่าไรนัก เนื่องจากอาณาเขตของตำบลสีออมีหมู่บ้านถึง 8 หมู่บ้าน แต่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพียงแห่งเดียว อีกทั้งยังเป็นเพียงการให้บริการรักษาขั้นพื้นฐานหรือการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเท่านั้นพร้อมกันนั้นอุปกรณ์เครื่องมือยังมีจำนวนน้อย เพราะฉะนั้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจึงมีความสำคัญต่อระบบสุขภาพไทย เพราะเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนที่ชาวบ้านรู้จัก และนิยมใช้บริการมากขึ้นเป็นลำดับ ถ้าแบ่งง่าย ๆ คือ ปฐมพยาบาลเบื้องต้น หรือระดับปฐมภูมิ กับฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงเป็นสถานพยาบาลที่ดูแลประชาชนตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เกิด การดำรงชีพ จนตาย อย่างไรก็ตามถือได้ว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบที่ทำให้การบริหารสุขภาพมีคุณภาพต่ำ จะต้องหาวิธีการหรือแนวแก้ไขและวิธีการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสุขภาพเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบึงเนียมให้เป็นสถานพยาบาลที่ได้รับการยอมรับและเป็นสถานที่รักษาพยาบาลให้กับประชาชนที่ดียิ่ง โดยอิงอาศัย “คู่มือบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข” ที่อธิบายถึงภารกิจหลักที่สำคัญในภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในแต่ละด้านได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการควบคุมป้องกันโรค ด้านฟื้นฟู ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งต้องทำพร้อมกันทั้ง 5 ด้าน เป็นภารกิจเพื่อสร้างสุขภาวะที่ดีให้ครอบคลุมทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ และทางด้านสังคมควบคู่กันไป และจะต้องปฏิบัติตาม พันธกิจในการจัดบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

เมื่อมีการบริหารจัดการที่ดีแล้วนั้นจะต้องดูการให้บริการโรงพยาบาลในองค์กรเพราะองค์กรจะเดินไปได้จะต้องใช้เจ้าที่หน้าที่มีคุณภาพจึงจะเป็นองค์กรที่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในองค์กรที่ให้บริการอย่างเช่นโรงพยาบาลที่คอยให้บริการประชาชนจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกันเองเพราะประชาชนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ป่วยจึงต้องเข้าใจบริบทของผู้ป่วยให้ดี เจ้าหน้าที่ควรให้บริการผู้ป่วยหรือผู้ที่มารับการบริการโดยไม่แบ่งชนชั้นให้ความเสมอภาคบริการด้วยความเต็มใจ ผลของงานอาจถูกมองในแง่ที่ไม่ดีต่อองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษานี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตลอดจนนำไปขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

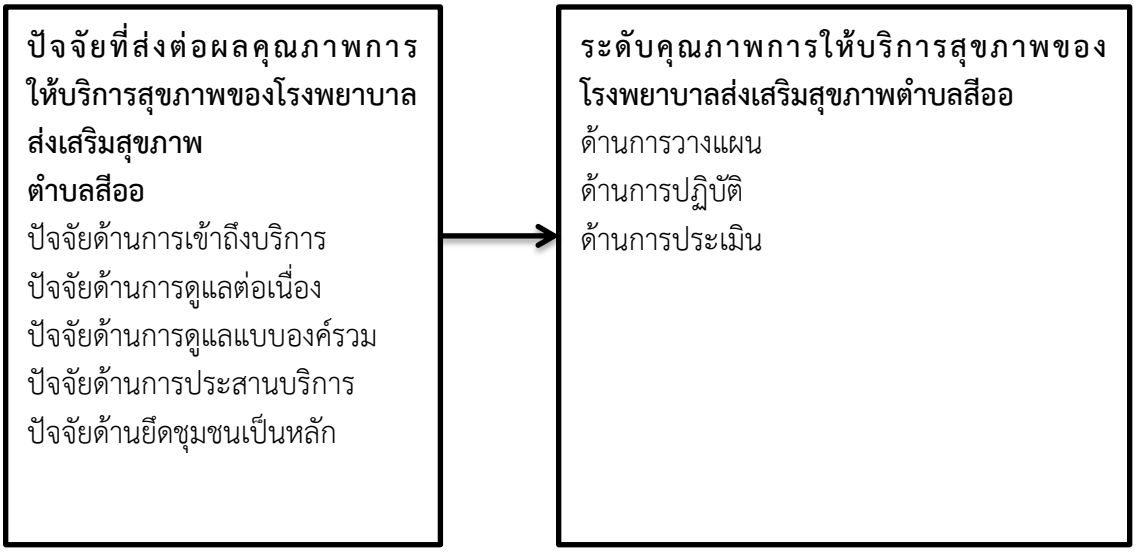

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2,513 คน (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี วันที่ 18 กรกฎาคม 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2,513 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ (Taro Yamane) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 316 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ในเขตตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม (2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ (3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผุ้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง และ (4) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลท่าลี่ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระกบความเชื่อมั่น 0.804 โดยใช้วิธีของ Cronbach จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

แบบสัมภาษณ์ (การวิจัยเชิงคุณภาพ) แบบสัมภาษณ์ออกเป็น 1 ส่วน ดังนี้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย (2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ในประเด็นและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น (3) พัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป และ (4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 4) แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มพูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3) การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาเป็นกรอบแนวคิดในแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ และการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

สรุปผลการวิจัย

1) ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผน	3.05	0.62	ปานกลาง
ด้านการปฏิบัติ	3.02	0.76	ปานกลาง
ด้านการประเมิน	3.01	0.78	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.04**	**0.68**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.04 S.D.=0.68) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ =3.05 S.D.=0.62) ด้านการปฏิบัติ ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.76) และด้านการประเมิน ($\bar{X}$ =3.01 S.D.=0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ	3.07	0.19	ปานกลาง

ปัจจัยด้านการดูแลต่อเนื่อง	3.02	0.67	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการดูแลแบบองค์รวม	3.04	0.56	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการประสานบริการ	3.05	0.57	ปานกลาง
ปัจจัยด้านยึดชุมชนเป็นหลัก	2.87	0.78	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.02**	**0.48**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.48) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ ($\bar{x}$ =3.07 S.D.=0.19) ปัจจัยด้านการประสานบริการ ($\bar{x}$ =3.05 S.D.=0.57) ปัจจัยด้านการดูแลแบบองค์รวม ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.56) ปัจจัยด้านการดูแลต่อเนื่อง ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.67) และปัจจัยด้านยึดชุมชนเป็นหลัก ($\bar{x}$ =2.87 S.D.=0.78) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.313	.241	.134	9.588	.000	.257	1.538
ปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ (X_1)	.293	.065	.223	2.982	.003*	.420	2.381
ปัจจัยด้านการดูแลต่อเนื่อง (X_2)	.340	.052	.323	4.635	.000*	.485	2.062
ปัจจัยด้านการดูแลแบบองค์รวม (X_3)	.012	.050	.012	.229	.819	.847	1.180
ปัจจัยด้านการประสานบริการ (X_4)	.303	.027	.006	.115	.000*	.970	1.031
ปัจจัยด้านยึดชุมชนเป็นหลัก (X_5)	.014	.048	.022	.284	.776	.405	2.467

SE_{est} = ±.31578 R = 0.619; R^2=0.602 ; Adj. R^2 = 0.805 ; F = 5.1680 ; p-value=0.001

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการดูแลต่อเนื่อง (X2) ปัจจัยด้านการประสานบริการ (X4) และปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .340 .303 และ .293 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านยึดชุมชนเป็นหลัก (X5) และปัจจัยด้านการดูแลแบบองค์รวม (X3) แต่ปัจจัยทั้ง 2 ด้านร่วมพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย ได้ร้อยละ 80.5

3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปได้ดังนี้

พบว่า : จำเป็นจะต้องมีการประชุมชี้แจง มีขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการ สร้างความพึงพอใจและความประทับใจกับผู้มารับบริการ ให้คำแนะนำในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่ถูกสุขอนามัย เช่น การจัดทำแฟ้มประวัติผู้ป่วย การทำความสะอาดบริวารที่พักอาศัยมีอาการถ่ายเท และการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรค การรักษา เป็นต้น

อภิปรายผล

ระดับคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.68) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ($\bar{x}$ =3.05 S.D.=0.62) ด้านการปฏิบัติ ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.76) และด้านการประเมิน ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.78) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณทิพ ทัศนา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.48) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ ($\bar{x}$ =3.07 S.D.=0.19) ปัจจัยด้านการประสานบริการ ($\bar{x}$ = 3.05 S.D.=0.57) ปัจจัยด้านการดูแลแบบองค์รวม ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.56) ปัจจัยด้านการดูแลต่อเนื่อง ($\bar{x}$ = 3.02 S.D.=0.67) และปัจจัยด้านยึดชุมชนเป็นหลัก ($\bar{x}$ =2.87 S.D.=0.78) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สราภา แคนดา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรับรู้และความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ต่อการให้บริการของให้บริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลนครปฐมโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการดูแลต่อเนื่อง (X2) ปัจจัยด้านการประสานบริการ (X4) และปัจจัยด้านการเข้าถึงบริการ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .340 .303 และ .293 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านยึดชุมชนเป็นหลัก (X5) และปัจจัยด้านการดูแลแบบองค์รวม (X3) แต่ปัจจัยทั้ง 2 ด้านร่วมพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออ อำเภอกุม

ภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย ได้ร้อยละ 80.5 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิราภรณ์ ภูมิเขต (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณภาพการให้บริการของคลินิกตา แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช สระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว" ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการของคลินิกตาแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จำเป็นจะต้องมีการประชุมชี้แจง มีขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการ สร้างความพึงพอใจและความประทับใจกับผู้มารับบริการ ให้คำแนะนำในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่ถูกสุขอนามัย เช่น การจัดทำแฟ้มประวัติผู้ป่วย การทำความสะอาดบริวารที่พักอาศัยมีอาการถ่ายเท และการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรค การรักษา เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำนาจ ภูศรี (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับสถานีอนามัย จังหวัดนครปฐม" ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของเจ้าที่ สาธารณสุขระดับสถานีอนามัย การรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย" สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1) จำเป็นจะต้องมีการประชุมชี้แจง
2) มีขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน
3) การเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มาก
4) พัฒนาคุณภาพการให้บริการ
5) สร้างความพึงพอใจและความประทับใจกับผู้มารับบริการ
6) ให้คำแนะนำในการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่ถูกสุขอนามัย
7) การจัดทำแฟ้มประวัติผู้ป่วย
8) การทำความสะอาดบริวารที่พักอาศัยมีอาการถ่ายเท
9) การส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรค การรักษา

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่ส่งต่อผลคุณภาพการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลสีออ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย" สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะทั้งเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรสนับสนุนส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีออเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน และได้รับความยกย่องคุณงามความดี

1.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรให้มีการจัดกิจกรรมโดยยึดชุมชนเป็นหลัก

1.3 รัฐบาลควรส่งเสริม งบประมาณคุณภาพการให้บริการส่งเสริมสุขภาพตำบล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ด้านการเข้าถึงบริการควร ส่งเสริมให้มีการเข้าถึงบริการได้ง่ายสะดวก โดยปราศจากอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ การเงิน สังคมวัฒนธรรม ภาษา

2.2 ด้านการดูแลต่อเนื่องควร ส่งเสริมให้มีประชาชนได้รับการดูแลจากบุคลลากร ของโรงพยาบาลซึ่งทำหน้าที่ ดูแลประจำและรู้จักกันมาต่อเนื่องยาวนาน ดูแลได้ทุกปัญหา

2.3 ด้านการดูแลแบบองค์รวมและผสมผสานควร สนับสนุนการดูแลที่ครอบคลุมหลายมิติ คือ ปัญหาโรคทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณและในมิติรักษา ส่งเสริมป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง หรือให้สอดคล้องในระดับการบริการ

3.2 ควรศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตามกลยุทธ์ในการพัฒนาของเทศบาล

3.3 ควรศึกษาแนวทางการเพิ่มคุณภาพการให้บริการตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ หรือเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ชัดเจนยิ่ง ๆ ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กรมสนับสนุนบริการสาธารณสุข. (2552). *คู่มือการบริการศูนย์สุขภาพชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กรมสนับสนุนบริการสาธารณสุข.

กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *คู่มือบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข..

กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางจัดเก็บข้อมูล กระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2558.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข..

กัลยา วานิชย์บัญชา.(2560). *การวิเคราะห์สถิติชั้นสูงด้วย SPSS for Window* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

พิณทิพ ทัศนา. (2556). *“ความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วชิราภรณ์ ภูมิเขต. (2556). *คุณภาพการให้บริการของคลินิกตา แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้วอำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สราภา แคนดา. (2556). *การรับรู้และความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อำนาจ ภูศรี. (2556). *พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับสถานีอนามัย จังหวัดนครปฐม.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

Factors Affecting the Sangha Leaders' Response to the Sangha According to the Kalyanamitra Dharma Principles of the Bueng Kan Provincial Office of Buddhism

ไกรสร เดชสิมมา
Kraisorn Dessimma
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University, Thailand
E-mail: Kraisorn.des@neu.ac.th

Received: 14 December 2024; Revised: 24 December 2024; Accepted: 28 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 249 รูป และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 รูป/คน สถิติที่ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการศึกษาแผนกสามัญ ด้านการศึกษาแผนกบาลี และด้านการศึกษาแผนกธรรมตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนียสำคัญอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ (X6) ปัจจัยด้านความอดทนต่อถ้อยคำ (X5) ปัจจัยด้านการเป็นที่ปรึกษาที่ดี (X4) ปัจจัยด้านการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (X7) และปัจจัยด้านความน่ายกย่อง (X3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .545 .511 .364 .326 และ .225 ตามลำดับ และ 3) จำเป็นจะต้องจัดตั้งกลุ่มไลน์งานคณะสงฆ์เพื่อใช้เป็นช่องทางติดต่อประสานงานระหว่างคณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาเพื่อให้การติดต่อสื่อสารเกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้จักโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาผ่านสื่อต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการ, การสนองงานคณะสงฆ์, หลักกัลยาณมิตรธรรม

Abstract

This research article aimed (1) to study the general condition of the Sangha leaders towards serving the Sangha according to the Kalyanamitra Dhamma principle, (2) to study the factors affecting the Sangha leaders towards serving the Sangha according to the Kalyanamitra Dhamma principle, and (3) to study the development guideline for the Sangha leaders towards serving the Sangha according to the Kalyanamitra Dhamma principle of the Bueng Kan Provincial Office of Buddhism. It was a quantitative and qualitative research. The sample consisted of 249 people and the target group consisted of 10 people. The statistics used were frequency distribution and percentage of questionnaire respondents. The data were analyzed by presenting in tables using the mean and standard deviation. The multiple regression analysis was performed by using the sequential variable selection method, discussing the results, and analyzing the data descriptively.

The research results found that: 1) the general condition of the Sangha leaders towards the service of the Sangha according to the Kalyanamitra Dharma principles of the Bueng Kan Provincial Office of Buddhism was overall at a moderate level. The order from most to least was as follows: general education, Pali education, and Dhamma education, respectively. 2) Factors affecting the Sangha leaders towards the service of the Sangha according to the Kalyanamitra Dharma principles of the Bueng Kan Provincial Office of Buddhism. The factors with statistical significance at the .05 level were: factor of explaining complicated matters for understanding (X6), factor of tolerating words (X5), factor of being a good consultant (X4), factor of not leading to degradation (X7), and factor of praiseworthiness (X3), with coefficients of predictors in the raw scores (b) equal to .545, .511, .364, .326, and .225, respectively. 3) It is necessary to establish a Sangha LINE group to be a channel of communication between the Sangha and the Office of Buddhism in order to make communication fast and efficient, to publicize to the public about the General Education Department of Pariyattitham School through various media more, etc.

Keywords: Factors Affecting the Sangha, The Service of the Sangha, The Principle of Kalyanamitra Dharma

บทนำ

นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้มีการกำหนดให้รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจะเร่งดำเนินการให้ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม มีบทบาทนำในการร่วมเทิดทูนสถาบันหลัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่อยู่สบาย โดยน้อมนำการบริหารราชการแผ่นดินด้วยการทำงานตั้งใจให้ประเทศ

เป็นที่อยู่ที่สบายในโลกที่มีความวุ่นวาย “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ” มาหล่อหลอมและยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นหนึ่งเดียวเพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับคนในชาติ ให้การอุปถัมภ์ คุ้มครอง และทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมการปรับปรุงองค์กรและกลไกที่รับผิดชอบด้านศาสนาเพื่อให้การบริหารจัดการ ส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจในการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตมากขึ้น (เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต, 2545)

การบริหารกิจการพระศาสนานั้น เป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ แต่เนื่องจากอาณาจักรและศาสนจักร ต้องประสานกัน เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ รัฐบาลในฐานะผู้รับสนองพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ จึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการทางศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในฐานะเป็นส่วนราชการอิสระที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง มีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐ โดยการทำนุบำรุงส่งเสริมกิจการพระพุทธสาสนา ให้การอุปถัมภ์ คุ้มครอง และส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแล รักษาจัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนา แต่เนื่องจากโครงสร้างส่วนราชการขาดหน่วยงานระดับพื้นที่ในส่วนภูมิภาค จึงไม่สามารถปฏิบัติภารกิจรองรับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางในกิจการพระพุทธศาสนา และสนองงานคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงพิจารณาให้จัดตั้งส่วนราชการเป็นการภายในมีฐานะเทียบเท่ากอง เรียกว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่ในระดับจังหวัด รวม 77 จังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ขึ้นตรงอยู่ในบังคับบัญชาของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ (กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2549)

ปัจจุบันจังหวัดบึงกาฬ มีวัดรวมจำนวนทั้งสิ้น 824 วัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (ผู้อำนวยการระดับสูง) เป็นผู้บริหารขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาวิเคราะห์และรายงานข้อมูลสารสนเทศด้านพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะ แนวทางแก้ไข ติดตามและประเมินผลการดำเนินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงานในการดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบหน้าที่ นอกจากนี้มีทั้งส่งเสริมดูแลรักษาและทำนุบำรุง ศาสนสถาน ศาสนวัตถุในจังหวัด รวมทั้งการประสานงาน และสนับสนุนคุ้มครองพระพุทธศาสนาในจังหวัด แต่เนื่องจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ได้รับงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีจำนวนจำกัด บางโครงการจำเป็นต้องใช้เงินบริจาคจากจิตศรัทธาของประชาชนทั่วไปในการดำเนินงานโครงการ โดยมีการเปลี่ยนนโยบายทำให้แผนและการปฏิบัติงานเป็นไปไม่ต่อเนื่องและภัยคุกคามจากลัทธิและศาสนาอื่นทำให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิทำหน้าที่สนองงานคณะสงฆ์ได้ไม่ทั่วถึง (สถาบันพระสังฆาธิการ, 2555)

หลักกัลยาณมิตรธรรม ซึ่งเป็นองค์คุณของกัลยาณมิตรเป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ คือเมื่อท่านเข้าหาแล้วเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ จึงมีความสำคัญต่อการสนองงานคณะสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกากาฬนำหลักกัลยาณมิตรธรรมไปประยุกต์ใช้ในการสนองงานคณะสงฆ์ ก็จะช่วยในการพัฒนาการสนองงานคณะ

สงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬให้ดียิ่งขึ้นได้ (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) อย่างไรก็ตามพระสังฆาธิการนับเป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่ระดับวัดซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการวัด มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภาค ทำหน้าที่ปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยในฐานะผู้ที่มีหน้าที่ในการปกครองและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จะรุ่งเรืองสืบไป ก็ด้วยการอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชน และมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป (นลินรัตน์ ศิริดิลกภัทร์, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หลักกัลยาณมิตรธรรม นั้น เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นได้ เพื่อเป็นสำรวจเบื้องต้น จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ”ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

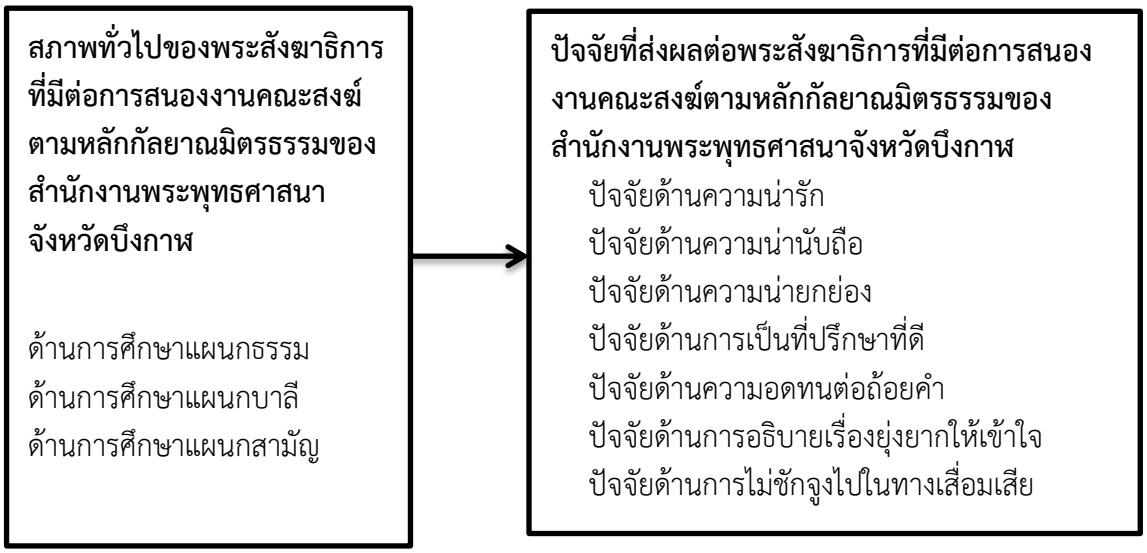

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 2,209 รูป (ข้อมูลจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดบึงกาฬ, 2552)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 2,209 รูป และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ (Taro Yamane) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 249 รูป (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2552)

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดบึง เจ้าอาวาส จำนวน 10 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม (2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ (3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง และ (4) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 รูป กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในพระสังฆาธิการในจังหวัดอุดรธานี จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระกบความเชื่อมั่น 0.802 โดยใช้วิธีของ Cronbach จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

แบบสัมภาษณ์ (การวิจัยเชิงคุณภาพ) แบบสัมภาษณ์ออกเป็น 1 ส่วน ดังนี้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ (2) นำข้อมูลที่ได้จาการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ในประเด็นและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น (3) พัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป และ (4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากพระสังฆาธิการจังหวัดบึงกาฬ ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอพระสังฆาธิการจังหวัดบึงกาฬ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 4) แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มพูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

แบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อกับแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิดในแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ และการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

สรุปผลการวิจัย

1) สภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

ผลการวิเคราะห์สสภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

ทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการศึกษาแผนกธรรม	3.01	0.64	ปานกลาง
ด้านการศึกษาแผนกบาลี	3.02	0.74	ปานกลาง
ด้านการศึกษาแผนกสามัญ	3.05	0.72	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.06**	**0.52**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.06

S.D.=0.52) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการศึกษาแผนกสามัญ ($\bar{X}$ =3.05 S.D.=0.72) ด้านการศึกษาแผนกบาลี ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.74) และด้านการศึกษาแผนกธรรม ($\bar{X}$ =3.01 S.D.=0.64) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยด้านความน่ารัก	3.02	0.62	ปานกลาง
ปัจจัยด้านความน่านับถือ	3.04	0.76	ปานกลาง
ปัจจัยด้านความน่ายกย่อง	3.01	0.78	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการเป็นที่ปรึกษาที่ดี	3.07	0.68	ปานกลาง
ปัจจัยด้านความอดทนต่อถ้อยคำ	3.03	0.45	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ	3.06	0.58	ปานกลาง
ปัจจัยด้านการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย	3.01	0.48	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.02	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.78) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการเป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X}$ =3.07 S.D.=0.68) ปัจจัยด้านการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ ($\bar{X}$ =3.06 S.D.=0.58) ปัจจัยด้านความน่านับถือ ($\bar{X}$ =3.04 S.D.=0.76) ปัจจัยด้านความอดทนต่อถ้อยคำ ($\bar{X}$ =3.03 S.D.=0.45) ปัจจัยด้านความน่ารัก ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.62) ปัจจัยด้านความน่ายกย่อง ($\bar{X}$ =3.01 S.D.=0.78) และปัจจัยด้านการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ($\bar{X}$ =3.01 S.D.=0.48) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ (Multiple Regression analysis)

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.820	2.363		2.336	.282		
ปัจจัยด้านความน่ารัก (X_1)	.435	.525	.437	.638	.524	.002	5.342
ปัจจัยด้านความน่านับถือ (X_2)	.313	.795	.251	.268	.789	.001	4.252
ปัจจัยด้านความน่ายกย่อง (X_3)	.225	.090	.629	4.730	.000*	.062	6.075

ปัจจัยด้านการเป็นที่ปรึกษาที่ดี (X_4)	.364	1.271	.202	.129	.000*	.000	2.926
ปัจจัยด้านความอดทนต่อถ้อยคำ (X_5)	.511	.863	.363	.476	.000*	.002	7.403
ปัจจัยด้านการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ (X_6)	.545	.457	.432	.467	.000*	.003	3.541
ปัจจัยด้านการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (X_7)	.326	.453	.327	.471	.000*	.002	2.527
SE_{est} = ±.30576 R = .798; R^2=. 638; Adj. R^2 =.629 ; F = 95.318 ; p-value = 0.001							

* statistically significant at the .05 level.

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนียสำคัญอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ (X6) ปัจจัยด้านความอดทนต่อถ้อยคำ (X5) ปัจจัยด้านการเป็นที่ปรึกษาที่ดี (X4) ปัจจัยด้านการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (X7) และปัจจัยด้านความน่ายกย่อง (X3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .545 .511 .364 .326 และ .225 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ปัจจัยด้านความน่ารัก (X1) ปัจจัยด้านความน่านับถือ (X2) ตามลำดับ ทั้ง 2 ปัจจัยร่วมพยากรณ์ปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ได้ร้อยละ 62.9%

3) แนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ สามารถสรุปได้ดังนี้

จำเป็จะต้องจัดตั้งกลุ่มไลน์งานคณะสงฆ์เพื่อใช้เป็นช่องทางติดต่อประสานงานระหว่างคณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนา เพื่อให้การติดต่อสื่อสารเกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้จักโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาผ่านสื่อต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น สร้างความมั่นคงแก่สถานภาพครูสอนและจัดโครงสร้างการบริหาร มีการชี้แจงรายละเอียดตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการให้เจ้าหน้าที่ แนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานทุกงาน ประสานงานเป็นหนังสือราชการและประสานด้วยตนเองพร้อมคณะสงฆ์ในกรณีเกิดข้อร้องเรียนอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

สภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.06 S.D.=0.52) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการศึกษาแผนกสามัญ ($\bar{x}$ =3.05 S.D.=0.72) ด้านการศึกษาแผนกบาลี ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.74) และด้านการศึกษาแผนกธรรม ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.64) ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของคำนวณ ไทยอัฐวิถี (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ตามความคิดเห็นของ

นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง - กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ ตามความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.78) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการเป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{x}$ =3.07 S.D.=0.68) ปัจจัยด้านการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ ($\bar{x}$ =3.06 S.D.=0.58) ปัจจัยด้านความน่านับถือ ($\bar{x}$ =3.04 S.D.=0.76) ปัจจัยด้านความอดทนต่อถ้อยคำ ($\bar{x}$ =3.03 S.D.=0.45) ปัจจัยด้านความน่ารัก ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.62) ปัจจัยด้านความน่ายกย่อง ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.78) และปัจจัยด้านการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.48) ตามลำดับของ วิไลรัตน์ พฤกษาภิรมย์ (2547) ได้วิจัยเรื่อง “ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ประเมินภายนอกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกัลยาณมิตร คือ การคบมิตรแท้ มิตรเทียม การคบบัณฑิต กัลยาณมิตรธรรม พรหมวิหารธรรม สัปปุริสธรรม สังคหวัตถุและโยนิโสมนสิการ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นว่า สถานศึกษามีความรู้สึกเครียดก่อนการประเมินภายนอก ร้อยละ 80 ระหว่างการประเมินภายนอกมีความรู้สึกสบายใจเข้าใจบทบาทของผู้ประเมินภายนอก ร้อยละ 95 และหลังการประเมินภายนอกมีความรู้สึกสบายใจ และได้รับประโยชน์จากการให้คำแนะนำของผู้ประเมินภายนอก ร้อยละ 98 โดยผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 100 ให้ความสำคัญด้านวัยวุฒิของผู้ประเมินภายนอก และต้องมีความรู้ มีประสบการณ์ทางการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ขึ้นไป ผู้บริหารสถานศึกษามีความคาดหวังและความคิดเห็นต่อตัวผู้ประเมินภายนอกในความเป็นกัลยาณมิตรอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ (X6) ปัจจัยด้านความอดทนต่อถ้อยคำ (X5) ปัจจัยด้านการเป็นที่ปรึกษาที่ดี (X4) ปัจจัยด้านการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (X7) และปัจจัยด้านความน่ายกย่อง (X3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .545 .511 .364 .326 และ .225 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ปัจจัยด้านความน่ารัก (X1) ปัจจัยด้านความน่านับถือ (X2) ตามลำดับ ทั้ง 2 ปัจจัยร่วมพยากรณ์ปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ ได้ร้อยละ 62.9% ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล” ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาคและกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึง ไม่มีการเลือกปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการการชุมชนร่วมกันจักทำแผนพัฒนาและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างกระบวนการต่าง ๆ ส่วนใหญ่ มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา พบว่ามีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนแต่เข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

จำเป็นจะต้องจัดตั้งกลุ่มไลน์งานคณะสงฆ์เพื่อใช้เป็นช่องทางติดต่อประสานงานระหว่างคณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนา เพื่อให้การติดต่อสื่อสารเกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้จักโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาผ่านสื่อต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น สร้างความมั่นคงแก่สถานภาพครูสอนและจัดโครงสร้างการบริหาร มีการชี้แจงรายละเอียดตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการให้เจ้าหน้าที่ แนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานทุกงาน ประสานงานเป็นหนังสือราชการและประสานด้วย

ตนเองพร้อมคณะสงฆ์ในกรณีเกิดข้อร้องเรียนอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เฉลิมชัย สมท่า (2547) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติงานการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย”ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 คิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และความโปร่งใส

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1) จัดตั้งกลุ่มไลน์งานคณะสงฆ์
2) ช่องทางติดต่อประสานงาน
3) การติดต่อสื่อสารเกิดความรวดเร็ว
4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน
5) สร้างความมั่นคงแก่สถานภาพ
6) จัดโครงสร้างการบริหาร
7) ชี้แจงรายละเอียดตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการให้เจ้าหน้าที่
8) แนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานทุกงาน
9) ประสานงานเป็นหนังสือราชการและประสานด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพระสังฆาธิการที่มีต่อการสนองงานคณะสงฆ์ตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ” สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรมีคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสนองงานคณะสงฆ์

1.2 ควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ คุณลักษณะของบุคคลที่เข้าหาผู้อื่นแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ การอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจ และการไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

1.3 ควรสร้างวัฒนธรรมขององค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการสนองงานคณะสงฆ์และรัฐ เช่น การกำหนดระเบียบ หรือคำสั่งของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่วางแนวปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์ด้วยความรวดเร็ว เรียบร้อย และราบรื่นมากยิ่งขึ้น การแก้ไขปรับปรุงระเบียบ หรือคำสั่งของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้มีความทันสมัยกับการสนองงานคณะสงฆ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการสนองงานคณะสงฆ์ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างจากพระสังฆาธิการ ทั้งฝ่ายมหานิกายและฝ่ายธรรยุต รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์การพระพุทธศาสนาอื่น เพื่อศึกษาข้อมูลการสนองงานที่เหมือนกัน หรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้

2.2 ศึกษาการนำพุทธธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสนองงานคณะสงฆ์ เช่น ภาวนา 4 พละ 5 สังคหวัตถุ 4 ปฏิสันถาร 2 อธิษฐานะรรม 4 เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการวิจัยในครั้งนี้และการวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กัลยา วานิชย์บัญชา.(2552). *การวิเคราะห์สถิติชั้นสูงด้วย SPSS for Window* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

คำนวน ไทยอัฐวิถี. (2555). *ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรขององาจารย์ตามความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เฉลิม สมท่า. (2547). *“การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นลินรัตน์ ศิริดิลกภัทร์. (2556). *บัญชีรายละเอียดเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัตพระสังฆาธิการ พระสมณศักดิ์และพระเปรียญ ประจำปีงบประมาณ 2547.* บึงกาฬ: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ.

วิไลรัตน์ พฤกษาภิรมย์. (2547). *ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ประเมินภายนอกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา.(2547). *การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต. (2545). *ประวัติสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2555). *คู่มือพระสังฆาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
Administration According to the Principles of Saraniyadhamma of Khon Kaen Provincial Administrative Organization

บุญช่วย กิตติวิชญกุล
Boonchuay Kitthiwichayakul
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University, Thailand
E-mail: Kraisorn.des@neu.ac.th

Received: 8 January 2025; Revised: 22 January 2025; Accepted: 25 January 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหาร ผู้มารับบริการ จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับ ประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการนำหรือสั่งการ ด้านการควบคุมองค์กร ด้านการสรรบุคลากร ด้านการวางแผน และด้านการจัดการองค์กร ตามลำดับ (2) ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนียสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม (X2) ปัจจัยด้านสาธารณโภคี (X4) ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา (X6) และปัจจัยด้านสีลสามัญญตา (X5) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .538 .502 .467 และ .437 ตามลำดับ และ (3) จำเป็นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาควินัยโดยไม่เลือกปฏิบัติ ควรที่จะพูดจาดีกับผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง ใช้ถ้อยคำที่ผู้อื่นฟังแล้วรู้สึกมีความเคารพ เป็นต้น

คำสำคัญ: การบริหารงาน, หลักสาราณียธรรม, องค์การบริหารส่วนจังหวัด

Abstract

This research article aimed (1) to study the administration according to the principle of Saraniyadhamma, (2) to study the factors of administration according to the principle of Saraniyadhamma, and (3) to study the administration approach according to the principle of Saraniyadhamma of Khon Kaen Provincial Administrative Organization. It was a quantitative and qualitative research. The sample consisted of 400 eligible voters in Khon Kaen Province. The target group consisted of 10 executives and service recipients. The statistics used were frequency distribution and percentage of the questionnaire respondents. The analysis was presented in tables using the mean and standard deviation. The multiple regression analysis was performed using the sequential variable selection method, discussion of the results, and descriptive data analysis.

The research results found that: (1) the administration based on the Saraniyadhamma principle of Khon Kaen Provincial Administrative Organization is at a moderate level overall, ranked from most to least as follows: leadership or command, organizational control, personnel recruitment, planning, and organizational management, respectively. (2) The factors of administration based on the Saraniyadhamma principle of Khon Kaen Provincial Administrative Organization with statistical significance at the .05 level are: Metta-Vajīkamma factor (X2), public utility factor (X4), common view factor (X6), and common morality factor (X5), with predictor coefficients in the raw scores (b) equal to .538, .502, .467, and .437, respectively. (3) It is necessary to perform duties according to the rules with equal discipline without discrimination. One should speak well to colleagues both in public and in private, use words that others feel respectful, etc.

Keywords: Administration, Saraniyadhamma Principles, Provincial Administrative Organization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎร ซึ่งนำโดยพันเอกพระยาพหลพยุหเสนา นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุด ในการเมืองการปกครองของไทย เมื่อคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงได้สำเร็จแล้ว ก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งอาจถือได้ว่า เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกแม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้ชั่วคราวก็ตาม และจากนั้นประเทศไทยก็ปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักมาโดยตลอด แม้จะมีการยุบเลิกรัฐธรรมนูญบ้าง ก็เป็นการชั่วคราวในที่สุดก็มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาทดแทนเสมอไป คงกล่าวได้ว่า การปกครองของไทยนั้นพยายามที่จะมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมาโดยตลอด (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548)

การปรับปรุงแก้ไขการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้กระทำอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การทำหน้าที่แทนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาและตอบนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้ได้มากที่สุด แต่ความชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้เกิดขึ้นเมื่อ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยเน้นให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะในด้านการกำหนดนโยบาย การปกครอง การรบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง มีอำนาจหน้าที่ของการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะ โดยประชาชนสามารถเข้ามากำกับดูแล และมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นมีความเหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลขึ้น ซึ่งเป็นการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญที่สุด (โกวิทย์ พวงงาม, 2542)

จุดมุ่งหมายสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ก็เพื่อต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้ และทำความเข้าใจหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรง และทางอ้อม ถ้าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารที่ดี องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ยังมีจุดอ่อน ในระบบบริหารงาน ในเรื่องระเบียบฯ หลักเกณฑ์ มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสับสน หรือขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ หน่วยตรวจสอบที่เกี่ยวข้อง ใช้กฎหมายคนละอย่างทำให้ทำสับสนในแนวทางการปฏิบัติ ทำให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลเสียต่อการการบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ บุคลากรฝ่ายข้าราชการยังไม่มีเพียงพอ การร่วมประชุมของประชาชนยังน้อย (บัญชร แก้วส่อง, 2545) ยังขาดการค้นหาส่งเสริมอย่างต่อเนื่องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการส่งเสริม พัฒนา บุคลากร ในด้านการบริหาร การตัดสินใจ บุคลากร เจริญเติบโตในสายงานไม่ทันโครงสร้างองค์กร เมื่อมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเ จึงได้เกิดมีผู้บริหารเกิดขึ้น ซึ่งในการบริหารของผู้บริหารระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น นั้นพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารงานบางส่วนบางระดับนั้นยังบกพร่องในการบริหารงานซึ่งคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน โดยไม่ยึดถือความถูกต้อง จึงมีการพัฒนาที่ล่าช้าไม่ทันต่อยุคสมัยจึงต้องนำหลักธรรมมาใช้ประกอบการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารระบบงานขับเคลื่อนในทิศทางที่สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารงานต่าง ๆ บรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นผู้ที่ทำหน้าที่ผู้บริหารนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่ง จะต้องศึกษาทักษะต่าง ๆ ในการเป็นผู้นำ การจะเป็นผู้นำและผู้บริหารที่ดีได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยาก หากผู้บริหาร หรือผู้นำมีคุณธรรมมีความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ (โกวิทย์ พวงงาม, 2548)

ทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่า “ผู้นำ หรือผู้บริหาร คือ ผู้ที่มีคุณสมบัติ เช่น สติปัญญาความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม พุทธองค์ตรัสไว้ในโคปาลสูตร โดยการเปรียบเทียบฝูงโค และโคจ่าฝูงเกี่ยวกับผู้นำและผู้บริหารตลอดผู้ตามไว้ว่า เหมือนหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคหัวหน้าฝูง ว่ายไปตรงฝูงโคทั้งหลายก็ตรงตามกัน และประสบกับความปลอดภัย หากโคหัวหน้าฝูงพาว่ายไปคด โคทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปคต และประสบกับความลำบากฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำหากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต หรือในการปกครองแล้วผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดี และประสบกับความปลอดภัย หากว่าผู้นำ (สามารถ มังสัง, 2562) หรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิต หรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตามและประสบกับความลำบากฉันนั้น” ธรรมะ จึงเป็นข้อปฏิบัติในการทุกๆอย่างโดยเหมาะสม เช่น ในทางการปกครองทางการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสุขความเจริญเหมาะสมแก่สถานการณ์ เป็นวิธีที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครองในทางเกื้อกูล เพื่อความสุขความเจริญขององค์กร ถึงทุกสิ่งทุกอย่างจะเปลี่ยนแปลงไปใช้ได้ตามยุคสมัย แต่หลักธรรมก็ยังใช้ได้ทุกยุคสมัย ไม่เคยล่าสมัย เป็นหลักธรรมที่นำไปปฏิบัติได้ตลอดทุกยุคสมัย ฉะนั้น หลักสาราณียธรรม จึงเน้น

ความสำคัญของผู้นำ หรือเน้นที่ตัวผู้นำว่าจะต้องมีคุณสมบัติ หรือมีคุณธรรมอะไรบ้าง จึงจะนำองค์กรไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุข สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อีกทางหนึ่ง (สนิท จรอนันต์, 2549)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อต้องการส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสาราณียธรรม และร่วมพัฒนาการปกครองการบริหาร ในส่วนของผู้ทำหน้าที่ปกครอง หรือนักบริหารให้ดียิ่งขึ้นเพราะจะทำให้ทราบและรู้แนวทางปฏิบัติ ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงาน ในการนำหลักธรรมไปใช้ในการบริหารที่เหมาะสมให้แก่ผู้ปกครอง หรือผู้บริหาร ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

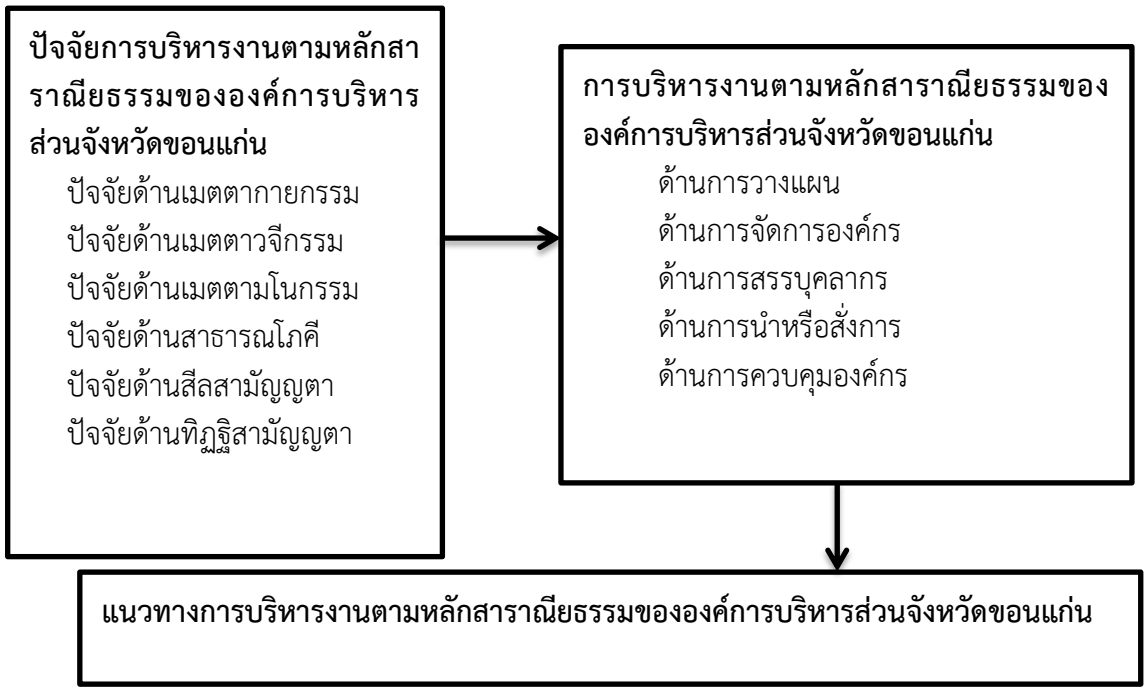

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 326,459 คน (ข้อมูลจาก สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น วันที่ 18 กรกฎาคม 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 326,459 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ (Taro Yamane) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้มารับบริการ จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม (2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ (3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผุ้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง และ (4) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดชัยภูมิ จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระกบความเชื่อมั่น 0.802 โดยใช้วิธีของ Cronbach จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้

ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (2) นำข้อมูลที่ได้จาการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ในประเด็นและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น (3) พัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป และ (4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 4) แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจความถูกต้องความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มพูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัด

ระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อกับแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาเป็นกรอบแนวคิดแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ และการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

สรุปผลการวิจัย

1) การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผน	3.04	0.62	ปานกลาง
ด้านการจัดการองค์กร	3.02	0.70	ปานกลาง
ด้านการสรรบุคลากร	3.05	0.75	ปานกลาง
ด้านการนำหรือสั่งการ	3.08	0.68	ปานกลาง
ด้านการควบคุมองค์กร	3.07	0.46	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.03**	**0.48**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.03 S.D.=0.48) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการนำหรือสั่งการ ($\bar{X}$ =3.08 S.D.=0.68) ด้านการควบคุมองค์กร ($\bar{X}$ =3.07 S.D.=0.46) ด้านการสรรบุคลากร ($\bar{X}$ =3.05 S.D.=0.75) ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ =3.04 S.D.=0.62) และด้านการจัดการองค์กร ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยด้านเมตตากายกรรม	3.01	0.60	ปานกลาง
ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม	3.03	0.70	ปานกลาง
ปัจจัยด้านเมตตามโนกรรม	3.05	0.74	ปานกลาง
ปัจจัยด้านสาธารณโภคี	3.08	0.62	ปานกลาง
ปัจจัยด้านสีลสามัญญตา	3.02	0.46	ปานกลาง
ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา	3.07	0.56	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.02**	**0.76**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.76) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านสาธารณโภคี ($\bar{x}$ =3.08 S.D.=0.62) ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา ($\bar{x}$ =3.07 S.D.=0.56) ปัจจัยด้านเมตตามโนกรรม ($\bar{x}$ =3.05 S.D.=0.74) ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม ($\bar{x}$ =3.03 S.D.=0.70) ปัจจัยด้านสีลสามัญญตา ($\bar{x}$ =3.02 S.D.=0.46) และปัจจัยด้านเมตตากายกรรม ($\bar{x}$ =3.01 S.D.=0.60) ตามลำดับ

2) ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (Multiple Regression analysis)

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.237	.695		.780	.000	.129	.604
ปัจจัยด้านเมตตากายกรรม (X_1)	.305	.179	.122	2.268	.074	.054	.756
ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม (X_2)	.538	.078	.807	9.513	.000*	.585	.891
ปัจจัยด้านเมตตามโนกรรม (X_3)	.019	.106	.086	1.123	.262	-.089	.326
ปัจจัยด้านสาธารณโภคี (X_4)	.502	.139	.465	4.328	.000*	.876	.329
ปัจจัยด้านสีลสามัญญตา (X_5)	.437	.229	.072	1.035	.000*	.688	.213
ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา (X_6)	.467	.225	.035	.421	000*	.569	.790
SE_{est} = ±.12133 R = .783; R^2=.763 ; Adj. R^2 =.763; F = 3254.187; p-value =0.01							

* statistically significant at the .05 level.

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม (X2) ปัจจัยด้านสาธารณโภคี (X4) ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา (X6) และปัจจัยด้านสีลสามัญญตา (X5) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .538 .502 .467 และ .437 ตามลำดับ และปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยด้านเมตตากายกรรม (X1) และปัจจัยด้านเมตตามโนกรรม (X3) ตามลำดับ

3) แนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปได้ดังนี้

จำเป็นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาควินัยโดยไม่เลือกปฏิบัติ ควรที่จะพูดจาดี กับผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้า และลับหลัง ใช้ถ้อยคำที่ผู้อื่นฟังแล้วรู้สึกมีความเคารพ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน ไม่ว่าจะผลงานจะออกมาเป็นอย่างไร ก็ให้กำลังใจกัน บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริตโดยไม่ใช้ความโลภ ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ มีการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรมให้มาก บริหารงานด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ให้เป็นไปด้วยดี ปรับปรุงตนเอง มีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง ยอมรับฟังเสียงส่วนมาก เคารพเสียงส่วนน้อย ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

อภิปรายผล

การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.03 S.D.=0.48) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการนำหรือสั่งการ ($\bar{X}$ =3.08 S.D.=0.68) ด้านการควบคุมองค์กร ($\bar{X}$ =3.07 S.D.=0.46) ด้านการสรรบุคลากร ($\bar{X}$ =3.05 S.D.=0.75) ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ =3.04 S.D.=0.62) และด้านการจัดการองค์กร ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.70) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทวีวรวัฒน์ วีรธมฺโม (มีนุสรณ์) (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตามหลักสาราณียธรรม 6 : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” พบว่า เทศบาลตำบลปลายบาง ได้บริหารงานตามหลักสาราณียธรรม ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.76) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านสาธารณโภคี ($\bar{X}$ = 3.08 S.D.=0.62) ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา ($\bar{X}$ =3.07 S.D.=0.56) ปัจจัยด้านเมตตามโนกรรม ($\bar{X}$ =3.05 S.D.=0.74) ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม ($\bar{X}$ =3.03 S.D.=0.70) ปัจจัยด้านสีลสามัญญตา ($\bar{X}$ =3.02 S.D.=0.46) และปัจจัยด้านเมตตากายกรรม ($\bar{X}$ =3.01 S.D.=0.60) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพงษ์พัฒน์ ธีรปญฺโญ (คิดโสดา) (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นด้านเมตตากายกรรมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนียสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านเมตตาวจีกรรม (X2) ปัจจัยด้านสาธารณโภคี (X4) ปัจจัยด้านทิฏฐิสามัญญตา (X6) และปัจจัยด้านสีลสามัญญตา (X5) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .538 .502 .467 และ .437 ตามลำดับ และปัจจัยการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยด้านเมตตากายกรรม (X1) และปัจจัยด้านเมตตามโนกรรม (X3) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ พระพงษ์พัฒน์ ธีรปญฺโญ (คิดโสดา) (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นด้านเมตตามโนกรรม อยู่ในระดับมาก และไม่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อ่ำ ทองนอก (2555) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ไปใช้ในหมู่บ้าน: ศึกษา

เฉพาะกรณีหมู่บ้านนานอกตำบลการะเกดอำเภอเชียรใหญ่จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ราษฎรใช้หลักสาราณียธรรม ด้านสาธารณโภคี อยู่ในระดับมาก

จำเป็นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาควินัยโดยไม่เลือกปฏิบัติ ควรที่จะพูดจาดี กับผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้า และลับหลัง ใช้ถ้อยคำที่ผู้อื่นฟังแล้วรู้สึกมีความเคารพ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน ไม่ว่าจะผลงานจะออกมาเป็นอย่างไร ก็ให้กำลังใจกัน บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริตโดยไม่ใช้ความโลภ ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ มีการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรมให้มาก บริหารงานด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ให้เป็นไปด้วยดี ปรับปรุงตนเอง มีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง ยอมรับฟังเสียงส่วนมาก เคารพเสียงส่วนน้อย ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา พิมพ์สุข () ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านสีลสามัญญตา อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1) จำเป็นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ
2) พูดจาดี กับผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้า และลับหลัง
3) ใช้ถ้อยคำที่ผู้อื่นฟังแล้วรู้สึกมีความเคารพ
4) เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน
5) บริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต
6) ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์
7) มีการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง
8) บริหารงานด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
9) มีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์
10) มีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่าง
11) ยอมรับฟังเสียงส่วนมาก เคารพเสียงส่วนน้อย
12) ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีมาตรการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่คนในองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนในองค์กรมากขึ้น

1.3 ควรที่จะเปิดโอกาสให้บุคลากร ร่วมแสดงความคิดเห็น วิจารณ์การบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อจะได้รับข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ ไปเป็นข้อมูลในการวางแผน การบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ควรนำปัญหา อุปสรรคที่ได้จากการศึกษา มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น

2.3 ผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญ นำหลักสาราณียธรรม และหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมาในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ควรศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานว่าอยู่ในระดับใด

3.3 ควรศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). *คู่มือการติดตามและประเมินผลการจัดทำและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา.(2560). *การวิเคราะห์สถิติชั้นสูงด้วย SPSS for Window* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

โกวิทย์ พวงงาม. (2548). *การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

โกวิทย์ พวงงาม. (2542) *การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

กาญจนา พิมพ์สุข. (2555). *การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บัญชร แก้วส่อง. (2545). *องค์การการจัดการและการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์ จำกัด.

พระครูนนทวีวรวัฒน์ วีรธมฺโม (มีนุสรณ์). (2553). *การบริหารงานเทศบาลตามหลักสาราณียธรรม 6 : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพงษ์พัฒน์ ธีรปญฺโญ (คิดโสดา). (2556). *การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สนิท จรอนันต์. (2549). *ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุขุมและบุตร.

สามารถ มังสัง. (2562). *สาราณียธรรม 6 : หลักการในการอยู่ร่วมกัน*. https://mgronline.com/daily/detail/9620000029668.

อ่ำ ทองนอก. (2555). *ศึกษาการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านนานอก ตำบลการะเกด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. [สารนิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

บทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยที่มีต่อประชาชน
The Roles and Duties of Thai Politicians towards the People

มะลิ ทิพพ์ประจง
Mali Tipprajong
พระครูปลัดอภินันท์ โชติธีโร (สุนทรภักดี)
Phrakhru Palat Apinan Chotiteero (Sunthonphakdi)
นพวรรณ์ ไชยชนะ
Nopphawan Chaichana
วิชิต ไชยชนะ
Wichit Chaichana
วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
Phetchaburi Buddhist College
E_mail: thipprajongamali@gmail.com

Received: 14 January 2025; Revised: 3 February 2025; Accepted: 5 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยที่มีต่อประชาชน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ของนักการเมืองถือว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาและการสร้างประเทศให้เกิดความเจริญต่อประชาชนและต่อนานารยประเทศ ดังนั้น นักการเมืองแต่ละยุคแต่ละสมัยก็จะต้องมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันตามที่ตนเองได้รับมอบหมาย ซึ่งก็คือการทำให้ประชาชนได้อยู่ดีกินดีอยู่อย่างมีความสุขให้ได้ และบทบาทหน้าที่ของการเมืองไทยถือว่ามีความโดดเด่นและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าเดิม ส่วนหนึ่งก็มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มากขึ้นและการทำงานของ ส.ส.หรือว่า สว.มากกว่าเดิมซึ่งทั้งสองส่วนนี้ก็ถือว่าเป็นผู้กำหนดแนวทางตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่เจตนารมณ์ของประเทศอย่างมั่นคงต่อไป ซึ่งบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือว่ามาจากการสรรหาก็ต้องมีบทบาทหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชนเหมือนกันแตกต่างกันเฉพาะระยะเวลา สถานที่และนโยบายในการนำไปปฏิบัติตามสถานที่นั้น
ๆ อย่างมีประสิทธิผล

คำสำคัญ: บทบาท, หน้าที่, นักการเมือง, ประชาชน

Abstract

This academic article aims to study the roles and duties of Thai politicians towards the people. The results of the study found that: The role of politicians is considered an important part in developing and building the country to bring prosperity to the people and to other countries. Therefore, politicians in each era must have different roles and duties according to their assignments, which is to make the people live well and happily. The role and duties of Thai politics are considered more prominent and credible than before. Part of it comes from the increased participation of all sectors and the work of MPs or Senators, both of which are considered to be the ones who set the guidelines according to the constitution that is stipulated to drive towards the country's intentions steadily. The roles and duties of politicians, whether elected or selected, must have the same roles and duties to treat the people, differing only in terms of time, place, and policies to be implemented in each place effectively.

Keywords: Role, Duty, Politician, People

บทนำ

สถาบันการเมืองหมายถึงโครงสร้างหรือกลไกที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเป็นระบบ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมาย ควบคุมอำนาจรัฐ และเป็นเวทีในการแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี สำหรับประเทศไทย สถาบันการเมืองหลัก ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง และองค์กรอิสระต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2558) รัฐสภา มีบทบาทสำคัญในการออกกฎหมาย ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร และเป็นเวทีแสดงความเห็นของตัวแทนประชาชน แบ่งออกเป็นสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา คณะรัฐมนตรี เป็นกลไกฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภา นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลต้องควบคุมการทำงานของรัฐมนตรีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2560) พรรคการเมือง เป็นสถาบันสำคัญในระบอบประชาธิปไตย มีบทบาทในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง รณรงค์นโยบาย และรวบรวมเสียงสนับสนุนจากประชาชน พรรคการเมืองยังเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีระบบ (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2562) องค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ศาลรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน แม้สถาบันการเมืองของไทยจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังคงเผชิญกับปัญหา เช่น ความไม่เป็นอิสระ การแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์ และการขาดความไว้วางใจจากประชาชน ซึ่งเป็นความท้าทายต่อการสร้างเสถียรภาพและความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยไทย (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2561)

บทบาทหน้าที่ของนักการเมืองถือว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาและการสร้างประเทศให้เกิดความเจริญต่อประชาชนและต่อนาๆประเทศ ดังนั้น นักการเมืองแต่ละยุคแต่ละสมัยก็จะต้องมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันตามที่ตนเองได้รับมอบหมาย ซึ่งก็คือการทำให้ประชาชนได้อยู่ดีกินดีอยู่อย่างมีความสุขให้ได้ระบอบประชาธิปไตยของไทยให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) เป็นกลไกสำคัญที่ประชาชนใช้ในการแสดงเจตจำนงทางการเมือง และ

มอบหมายให้นักการเมืองเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของตนในสภา บทความนี้จะนำเสนอภาพรวมของบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยที่มีต่อประชาชน โดยเน้นที่ สส. ในฐานะผู้ที่ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนมากที่สุด (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563)

การเป็นตัวแทนของประชาชน: สส. มีหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน โดยรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของประชาชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขหรือผลักดันในสภาการเสนอกฎหมาย: สส. มีบทบาทสำคัญในการเสนอกฎหมายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยผ่านกระบวนการพิจารณาและอนุมัติของสภาการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน: สส. มีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นไปตามกฎหมายการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน: สส. ควรเป็นที่พึ่งของประชาชนในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนประสบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม หรือปัญหาเฉพาะบุคคล (จรัส สุวรรณมาลา, 2559)

การสร้างความเข้าใจและความตระหนักทางการเมือง: สส. มีบทบาทในการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองแก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพความท้าทายและอุปสรรคการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองไทยในปัจจุบันยังคงเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคหลายประการ อาทิการขาดความตระหนักในบทบาทหน้าที่: นักการเมืองบางส่วนยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และมุ่งเน้นไปที่การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการทำงานเพื่อส่วนรวมการทุจริตคอร์รัปชัน: การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญที่กัดกร่อนความน่าเชื่อถือของนักการเมืองและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศความขัดแย้งทางการเมือง: ความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงทำให้การทำงานของนักการเมืองเป็นไปอย่างยากลำบาก และส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนนักการเมืองไทยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชน การเสนอกฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน และการสร้างความเข้าใจและความตระหนักทางการเมือง อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองไทยในปัจจุบันยังคงเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคหลายประการ การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งนักการเมือง ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างสรรค์การเมืองไทยที่โปร่งใส เป็นธรรม และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

นักการเมืองคือตัวแทนของประชาชนในการบริหารประเทศ ดังนั้นจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ประชานมีความเป็นอยู่ที่ดี ในทางตรงกันข้ามหากนักการเมืองไม่สามารถบริหารประเทศให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีหรือประชาชนมีความเป็นอยู่ลำบาก นั่นหมายความว่านักการเมืองมีความบกพร่องต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งมีผลกระทบต่อคนในประเทศ ดังนั้นนักการเมืองจึงเป็นความหวังของประชาชนเรื่องความเป็นอยู่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้เขียนจึงสนใจศึกษาบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองที่มีต่อประชาชน

ความเป็นมาและความสำคัญ

หัวข้อนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของนักการเมืองหรือตัวแทนของประชาชนในการบริหารประเทศ ดังนี้

1. ความเป็นมา

ความเป็นมาของนักการเมืองไทยต่อประชาชนจุดเริ่มต้นของการปกครองระบอบประชาธิปไตยประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อปี

พ.ศ. 2475 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยมีสิทธิและเสรีภาพในการปกครองตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองมากขึ้น

ระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารประเทศ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนเผชิญอยู่ ในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง บทบาทของนักการเมืองยังไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อเวลาผ่านไป บทบาทของนักการเมืองได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประชาชนชาวไทยได้เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองมากขึ้น และต้องการให้นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และการทุจริตคอร์รัปชัน การเรียกร้องเหล่านี้ส่งผลให้นักการเมืองต้องปรับตัวและพัฒนาบทบาทของตนเองให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2547)

วิวัฒนาการบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมของประเทศ โดยสามารถแบ่งออกเป็นช่วงเวลาสำคัญได้ดังนี้ (Dahl, R. A. ,2000)

1.**ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475** ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นักการเมืองส่วนใหญ่เป็นขุนนางหรือเชื้อพระวงศ์ที่มีหน้าที่รับใช้พระมหากษัตริย์และบริหารราชการตามพระราชโองการ บทบาทของประชาชนในการเมืองมีจำกัด ประชาชนไม่มีสิทธิเลือกตั้งหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรี

2. ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 – 2500 การเปลี่ยนแปลงการปกครองนำไปสู่การเกิดขึ้นของรัฐธรรมนูญและสภาผู้แทนราษฎร ทำให้บทบาทของนักการเมืองมีความสำคัญมากขึ้นในฐานะผู้แทนของประชาชนมีการจัดตั้งพรรคการเมืองและมีการเลือกตั้งทั่วไป ทำให้ประชาชนมีสิทธิเลือกผู้แทนของตนเองอย่างไรก็ตาม การเมืองในช่วงนี้ยังมีความไม่มั่นคง มีการรัฐประหารหลายครั้ง และบทบาทของทหารในการเมืองยังคงมีอิทธิพล

3. ช่วง พ.ศ. 2500 – 2535 เป็นช่วงเวลาที่การเมืองไทยอยู่ภายใต้การปกครองของทหารเป็นส่วนใหญ่บทบาทของนักการเมืองถูกจำกัด ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยอย่างไรก็ตาม เริ่มมีการเรียกร้องประชาธิปไตยจากประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะจากกลุ่มนักศึกษาและปัญญาชน

4. ช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 – ปัจจุบัน เหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำไปสู่การฟื้นฟูประชาธิปไตยในประเทศไทยบทบาทของนักการเมืองมีความสำคัญมากขึ้นในฐานะผู้แทนของประชาชนมีการพัฒนาพรรคการเมืองและมีการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรมมากขึ้นอย่างไรก็ตาม การเมืองไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง การทุจริตคอร์รัปชัน และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

วิวัฒนาการของบทบาทนักการเมืองไทย สามารถสรุปได้ดังนี้ (Huntington, S. P., 1991)

จากขุนนางที่รับใช้พระมหากษัตริย์ สู่ผู้แทนของประชาชน ผู้มีบทบาทจำกัด สู่ผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศจากผู้ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของทหาร สู่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนความท้าทายในปัจจุบัน: การสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการทำงานของนักการเมือง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมือง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองการลดการทุจริตคอรัปชั่น วิวัฒนาการบทบาทของนักการเมืองไทยนั้น ยังคงดำเนินต่อไป โดยมีประชาชนเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางของการเมืองไทย

2. ความสำคัญ

นักการเมืองถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารประเทศ เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ ออกกฎหมาย และกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารผ่านกลไกต่างๆ ในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองมีหน้าที่เชื่อมโยงความต้องการของประชาชนกับภาครัฐ โดยทำหน้าที่แทนประชาชนในการตัดสินใจเชิงนโยบาย อันเป็นการสะท้อนเจตจำนงของประชาชนเข้าสู่ระบบการเมืองและการบริหาร (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2560) การบริหารประเทศที่มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องอาศัยนักการเมืองที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีจริยธรรมทางการเมือง เพราะนักการเมืองเป็นผู้ที่สามารถผลักดันหรือขัดขวางการดำเนินนโยบายต่างๆ ได้โดยตรง หากนักการเมืองมีคุณธรรมและยึดหลักธรรมาภิบาล ก็จะสามารถสร้างความไว้วางใจจากประชาชน และทำให้ระบบการบริหารประเทศมีเสถียรภาพ (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2558, หน้า 88–89) นอกจากนี้ นักการเมืองยังเป็นกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ผ่านการวางยุทธศาสตร์ระดับชาติ และการจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญของนโยบาย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว (สุทธิชัย หยุ่น, 2561)

ความท้าทายและอนาคตของนักการเมืองไทยในปัจจุบัน นักการเมืองไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดความเชื่อมั่นจากประชาชน การทุจริตคอร์รัปชัน และความขัดแย้งทางการเมือง อย่างไรก็ตาม นักการเมืองรุ่นใหม่หลายคนได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย และพยายามที่จะสร้างสรรค์การเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริงบทบาทหน้าที่นักการเมืองไทยต่อประชาชนมีความยาวนานและซับซ้อน นักการเมืองไทยต้องเผชิญกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการที่นักการเมืองต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเป็นตัวแทนของประชาชน และทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง

บทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยต่อประชาชน

นักการเมืองไทยมีบทบาทหลากหลายและสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน บทบาทหลัก ๆ ได้แก่ การเป็นตัวแทนของประชาชน การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย การบริหารประเทศ และการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล บทบาทหลักของนักการเมืองไทย ได้แก่ **1) การเป็นตัวแทนของประชาชน** นักการเมืองทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่หรือระดับประเทศ โดยรับฟังและนำเสนอปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นของประชาชนให้เป็นที่ทราบต่อสาธารณชนและรัฐบาล 2) **การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย**นักการเมืองมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศและพัฒนาประเทศในด้าต่างๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคม 3) **การบริหารประเทศ** นักการเมืองมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศในระดับต่าง ๆ เช่น การแต่งตั้งข้าราชการ การบริหารงบประมาณ การจัดทำนโยบาย และการดำเนินงานต่างๆ 4) **การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล** นักการเมืองมีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและตรวจสอบการใช้งบประมาณของรัฐบาล เพื่อให้การทำงานของรัฐบาลเป็นไปอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ 5) **การเป็นกระบอกเสียงของประชาชน** นักการเมืองมีหน้าที่เป็นกระบอกเสียงของประชาชนในการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง 6) **การส่งเสริมการพัฒนาประเทศ** นักการเมืองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

นักการเมืองสามารถทำหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ 1) **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)** เป็นผู้แทนของประชาชนในสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ออกกฎหมาย ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ 2) **สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)** มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและมีส่วนร่วม

ในการออกกฎหมาย 3) **รัฐมนตรี** ทำหน้าที่บริหารงานในกระทรวงต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานของรัฐบาล 4) **นายกรัฐมนตรี** เป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล มีหน้าที่บริหารประเทศและเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการติดต่อกับต่างประเทศ 5) **ผู้ว่าราชการจังหวัด/นายกเทศมนตรี** เป็นผู้บริหารท้องถิ่น มีหน้าที่บริหารราชการในจังหวัดหรือท้องถิ่น

นักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชน และบริหารประเทศให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน บทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยสามารถแบ่งออกได้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

1. การเป็นตัวแทนของประชาชน รับฟังและนำเสนอความต้องการของประชาชน: นักการเมืองต้องรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบ และนำเสนอความต้องการเหล่านั้นต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการแก้ไขและตอบสนองเป็นปากเสียงให้กับประชาชน: นักการเมืองต้องกล้าที่จะเป็นปากเสียงให้กับประชาชนในการเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของตนเองสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน: นักการเมืองควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้ประชาชนรู้สึกไว้วางใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศ

2. การเสนอกฎหมาย เสนอกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน: นักการเมืองมีหน้าที่ในการเสนอกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่พิจารณาและแก้ไขกฎหมาย: นักการเมืองต้องพิจารณาและแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้กฎหมายมีความทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

3. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล: นักการเมืองต้องตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพื่อให้มั่นใจว่าการบริหารราชการเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามกฎหมายตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี: นักการเมืองสามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการบริหารราชการของรัฐบาล และเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน: นักการเมืองควรให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือประสบปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม หรือปัญหาเฉพาะบุคคลประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: นักการเมืองควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

5. การสร้างความเข้าใจและความตระหนักทางการเมือง ให้ความรู้แก่ประชาชน: นักการเมืองควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง: นักการเมืองควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ

นักการเมืองมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชน บริหารประเทศ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ การที่นักการเมืองจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ และมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง (สุจิต บุญบงการ, 2550) นักการเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศ โดยเฉพาะในระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน นักการเมืองทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ออกกฎหมาย และตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

(ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2558) บทบาทหลักของนักการเมืองแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) บทบาทในการนิติบัญญัติ เช่น การออกกฎหมายที่จำเป็นต่อการบริหารประเทศ (2) บทบาทในการกำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นการชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการต่างประเทศ และ (3) บทบาทในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ โดยผ่านกลไกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหาร เช่น การอภิปรายไม่ไว้วางใจ และการตั้งกระทู้ถาม เป็นต้น (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2560) นอกจากนี้นักการเมืองยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิด การสื่อสาร และการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชน การมีภาวะผู้นำที่ดีของนักการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างเสถียรภาพของรัฐบาลและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการปกครอง (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2561)

นักการเมืองไทยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชน บริหารประเทศ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ การที่นักการเมืองจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ และมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริงประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบอบประชาธิปไตย ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ในการปกครองตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองที่ส่งผลต่อชีวิตของตนเองและสังคมโดยรวมสิทธิและหน้าที่ของประชาชนสิทธิในการเลือกตั้ง: ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นปากเสียงและนำเสนอความต้องการของประชาชนสิทธิในการแสดงความคิดเห็น: ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมสิทธิในการรวมตัวและจัดตั้งองค์กร: ประชาชนมีสิทธิในการรวมตัวและจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของตนเองหน้าที่ในการเคารพกฎหมาย: ประชาชนมีหน้าที่ในการเคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดหน้าที่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง: ประชาชนมีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ บทบาทของประชาชนในการพัฒนาประเทศการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล: ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพื่อให้มั่นใจว่าการบริหารราชการเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามกฎหมายการเสนอแนะและให้ข้อคิดเห็น: ประชาชนสามารถเสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นแก่รัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งและน่าอยู่การสร้างสรรค์สังคม: ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้เป็นสังคมที่น่าอยู่ มีความเสมอภาค และมีความยุติธรรมความท้าทายและอนาคตของประชาชนไทยในปัจจุบัน ประชาชนไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจำกัด และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม ประชาชนไทยรุ่นใหม่มีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืนประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง (Diamond, L. ,1999)

นักการเมืองไทยมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงหลัก ๆ ได้แก่ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังนี้ (Linz, J. J., & Stepan, A. C. ,1996)

1. อดีต บทบาท: ในอดีตก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นักการเมืองส่วนใหญ่เป็นขุนนางหรือชนชั้นสูงที่มีหน้าที่รับใช้พระมหากษัตริย์และบริหารราชการแผ่นดิน หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง บทบาทของนักการเมืองเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นในฐานะผู้แทนของประชาชน แต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้

อิทธิพลของกลุ่มทหารและข้าราชการการเมืองในยุคนี้มักมีการรัฐประหารและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ลักษณะ: อำนาจรวมศูนย์อยู่ที่กลุ่มคนจำนวนน้อยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองมีจำกัดการเมืองมีความไม่แน่นอนและผันผวน

2. ปัจจุบัน บทบาท: นักการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนของประชาชนในสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ในการเสนอกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชนมีการแข่งขันทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองต่างๆประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้นลักษณะ: มีการกระจายอำนาจมากขึ้นประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นการเมืองยังคงมีความขัดแย้งและความไม่แน่นอน

3. อนาคต บทบาท: นักการเมืองต้องมีบทบาทในการสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการทำงานต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองอย่างแท้จริงต้องแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมลักษณะ: การเมืองจะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นประชาชนจะมีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้นเทคโนโลยีจะมีบทบาทสำคัญในการเมืองการเมืองจะเน้นการแก้ไขปัญหาของประชาชนมากขึ้น

สรุป

จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นประชาธิปไตยและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นในอนาคต นักการเมืองต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพบทบาทในอนาคต นักการเมืองต้องให้ความสำคัญกับ ปัญหาปากท้องของประชาชนให้มากขึ้นและรับฟังปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริงซึ่งยุคปัจจุบันการเข้ามาของคนหลากหลายทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง พ่อค้า ประชาชน อดีตข้าราชการ เอกชน เกษตรกร ตัวแทนอดีตนิสตเก่า ปัจจุบันยังให้ข้าราชการหน่วยงานของรัฐเข้ามามีบทบาทในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย เช่น ผู้บัญชาการเหล่าทัพต่างๆก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำรงตำแหน่ง สว.มากกว่าในอดีต ดังนั้น ปัจจุบันบทบาทหน้าที่ของการเมืองไทยถือว่ามีความโดดเด่นและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าเดิม ส่วนหนึ่งก็มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มากขึ้นและการทำงานของ ส.ส.หรือว่า สว.มากกว่าเดิมซึ่งทั้งสองส่วนนี้ก็ถือว่าเป็นผู้กำหนดแนวทางตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่เจตนารมณ์ของประเทศอย่างมั่นคงต่อไป ซึ่งบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือว่ามาจากการสรรหาก็ต้องมีบทบาทหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชนเหมือนกันแตกต่างกันเฉพาะระยะเวลา สถานที่และนโยบายในการนำไปปฏิบัติตามสถานที่นั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). *คู่มือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

จรัส สุวรรณมาลา. (2559). *การเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). ประชาชนกับประชาธิปไตย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม*, 4(1), 1 - 15.

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2558). *การเมืองไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2561). *หลักนิติธรรมกับประชาธิปไตย.* กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชัย ศรีสุทธิยากร. (2562). *รู้ทันการเมืองไทย.* กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2560). *ประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งอยู่บนอำนาจนิยม.* กรุงเทพมหานคร: ฟ้าเดียวกัน.

สุทธิชัย หยุ่น. (2561). *อนาคตประเทศไทยในมือเรา.* กรุงเทพมหานคร: เนชั่นบุ๊คส์.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุจิต บุญบงการ. (2550). *การเมืองไทย 2500-2550*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

Dahl, R. A. (2000). *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.

Diamond, L. (1999). *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Huntington, S. P. (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press.

Linz, J. J., & Stepan, A. C. (1996). *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.